

5. CAFÉORKESTRE

Den videre udvikling fra danseboder/-haller/-sale griber om sig til mere nutidigt organiserede virksomheder - i første omgang dog uden dans - såsom tesaloner, caféer, restauranter, endog konditorier. Nogle få mondæne hoteller havde musikledsagelse til eftermiddagskaffen og dineren tilbage fra århundredskiftet med et konservativt og yderst højstemt repertoire.

Derudover havde biografteatre ledsagemusik (stumfilm), hovedsageligt en pianist, der improvisatorisk understregede handlingen på lærredet. Hos Palads Teatret, Axeltorv, var der dog et større orkester bl.a. under ledelse af Jacob Gade. Den slags ledsagemusik var kompliceret og til visse film medfulgte derfor en slags drejebøger, der anskueliggjorde behovet fra øm udtryksfuldhed til dramatisk råkolorit. Efterhånden som filmene knækkede og blev sat sammen igen, fulgtes den noterede musik og handling måske ikke længere logisk ad, og så måtte dirigenten rask gribe ind; musikerne skulle være yderst opmærksomme for at følge med.

Vel, et større antal offentlige etableringer indførte pø-om-pø levende musik, varierende fra 1 til over 30 mand høj alt efter formåenhet - man kunne dårligt undlade dette af konkurrencehensyn - der diskret underholdt klientellet. I sidste ende måtte musikerlønningerne bøde for manglende indtjening.

Det blev hen ad vejen ligefrem kutyme med presseanmeldelser af sådanne steder+orkestergrupper, jævnligt krydret med omtale af orkesterlederens fortræffeligheder samt hans tanker om øjeblikssituationen og den fremtidige musikalske udvikling (jf. magasinet 'Vore Herrer' fra medio 1910'erne).

Indledningsvis forekom ikke videre dristige musikalske eksperimenter - det var jo til det pæne borgerskabs behagelige fornøjelse, og dermed forholdsvis nemt at tilpasse normen efter faste rammer. Man lancerede tidens lettere klassiske kendte stykker, og måske nyeste popmelodier (fra teatre og revuer) og udenlandske hits – plus en one-step eller en galop, når det gik ekstraordinært kvikt for sig.

Natklubben "Adlon Club" var slet ikke på tegnebrættet og ingen havde endnu tænkt så syndige tanker.

"Varehuset, Frederiksberggade". Ved åbningen 1910 var dette stormagasin et af de tidlige etableringer, der med en fra begyndelsen planlagt og fornemt indrettet te-salon samt tilhørende stille kvintet-musiceren introducerede en reel oase til vederkvægelse for husets kunder.

Elegant gik det for sig hos "Varehuset, Frederiksberggade" – alene hattemoden har begrænset alt for stor tilstrømning. Foruden te tillavet på forskellige måder og af allehånde sorter kunne man også bestille lunch, kaffe, chocolate, postejer, sandwiches, is og et kreativt udvalg af kager.

Trods diskretionen blev publikum i tiltagende grad vænnet til at aflytte musik, som dengang ikke var alt for tilgængelig på nær man selv var udøvende (dertil underlagt evnernes/ressourcernes begrænsninger). Mere almindeligt har været offentlige militærkoncerter (i tilbageværende dansehaller/-sale havde publikum nok mere øje/øre for danse-partneren end for lyden), teatre, varietéer samt koncerteren i Carstensens sommerforlystelseshave 'Tivoli' med flere tilliggende bygninger. På højere plan baller og karnevaller. Carstensens vinterforlystelseslokation var egentlig 'Casino-Teatret' i Amaliegade. Intet af dette kunne den større, men mindre bemidlede, del af befolkningen komme i nærheden af.

"Varehuset, Frederiksberggade" lå på Strøget i stadens smukkeste art-nouveau bygning, og alt var indrettet efter international inspiration fra Berlin, finansieret af tyske investorer og indrettet med samme grundighed. Stormagasinet var tænkt som konkurrent til Magasin du Nord, Illum og Crome & Goldschmidt (så gamle i gårde, at man ikke havde projekteret intern tesalon-arealplads, og derfor, hvis muligt, allierede sig med udbydere, der beliggenhedsmæssigt kunne integreres), men fremstod alligevel ekstraordinært imponerende, hvorved den gennemsnitlige kunde på det nærmeste var skræmt over at skulle træde ind i lokaliteterne. Ikke mindre end 400 ekspedienter var givet i overflod ift kundekredsens maximale størrelse. Allerede i 1912 måtte man dreje nøglen om med et tab på 2 millioner kroner.

I de efterfølgende år demonstrerede skoforretningen 'Hector', at man sagtens og i stor stil kunne drive overskudsgivende forretning på adressen (dog uden tesalon), og i 1923 blev Metropol-teatret en mangeårig succesrig ejer af stedet.

Musikerne er anonyme, men cellist-lederen ligner gangenligt Robert Ohlendorff, der nogle år senere høres i "Restaurant Osborne" med kvintet

Ovenfor ses 'Varehuset's Kvintet, der spillede dagligt – næppe på nogen måde ophidsende vurderet ud fra en mere moderne synsvinkel. Men efterhånden som cafémusik-fænomenet greb om sig, fandt nodeforlagene (*1) på at tilbyde nodeabonnementer på et melodiuvalg, der udover lettere klassiske standards tilgode-så seneste populære hits fra såvel lokale som udenlandske komponister. Hver måned skiftede forlagene alsidigt 'pakken' ud, og kapelmestrene behøvede således ikke selv at have besværet med at forny repertoiret. Diversiteten udvidedes hurtigt til at dække såvel månedens folkelige træffere som tidens trend – og dermed fandt ragtime-stilen en sprække i borgerskabets reaktionære standhaftighed.

Trods 'Varehuset's' konkurs be- og opstod efterfølgende andre tesaloner. Gradvist fulgte restauranter, større værtshuse og mindre hoteller med, hvorved tesalonerne ret hurtigt var ude af billedet igen slut-1910'erne, eller måske ændrede status til konditorier. Datidens pæne anstændighed krakkelerede også lidt efter lidt med særsynet "dans mellem bordene", efterhånden som musikken blev mere æggende. Byens politimestre måtte, efter trælse og uoverskuelige trakasserier, i sidste ende strække gevær – man kunne ikke dæmme op for modelunernes løssluppenhed. Med de allermest velorienterede restaurantorkestre, og efterfølgende natklubbernes, vandt de moderne retninger indpas – og allerførst i 1920'erne påvirkedes for alvor standarden med hensyn til eksklusivitet, interiør og musikstil à la andre europæiske storbyer.

Der har givet været stor forskel på progressiviteten hos såvel restauratører som orkesterledere – og tillige vidt forskellige økonomiske grundlag og lokaleforhold. Overgangsårenes udvikling kan følges via datidige bladanmeldelser, og nedenfor er anført nogle eksempler på hovedstadens offentlige musikliv. Der kan uden tvivl findes lignende for et antal af provinsens åndehuller.

Ca. 1907: 'Metz Tea Room' var tidligt ude. Omtales med adresse Østergade 34 hos Crome & Goldschmidt. MEN ifølge de eneste 2 eksisterende fotografier (ex maleren Paul Fischer) synes adressen at have været Kristen Bernikowsgade 4 (OVERFOR C&G-bygningen). C&G blev, efter en beskeden start i Antonigade, etableret ret stateligt i 1884. Men dette var inden, at der var tænkt på forfriskninger til kundekredsen. Og måske derfor hed det sig, at der var adgang til Metz Tea Room fra C&G – hvad der også var, hvis man krydsede gaden.

Den første tesalon åbnede fru Matzen og frk. von Burgstedt i 1903 på Østergade 50, bygningen ind mod 'Illum'; og dér blev der rent faktisk via en lille trappe etableret direkte adgang fra stormagasinet. "Salonen frister de mange damer, der har handlet sig trætte under indkøbene, til at tage en forfriskning – og da damerne som bekendt er lette at lokke, er der sikkert ikke saa faa, der falder for fristelsen." Den markedsføring gik vist ikke i dag, selv om de 'fine saloner i København' har vundet indpas i visse politiske kredse! I rette ånd havde man kinesisk bohøve, kinesisk porcelæn, og endda 4 silkeklædte opvartende kinesere.

Og hos Metz Tea Room påbegyndte kapelmester Waldemar Foght på et tidspunkt nobel og delikat baggrundsmusik.

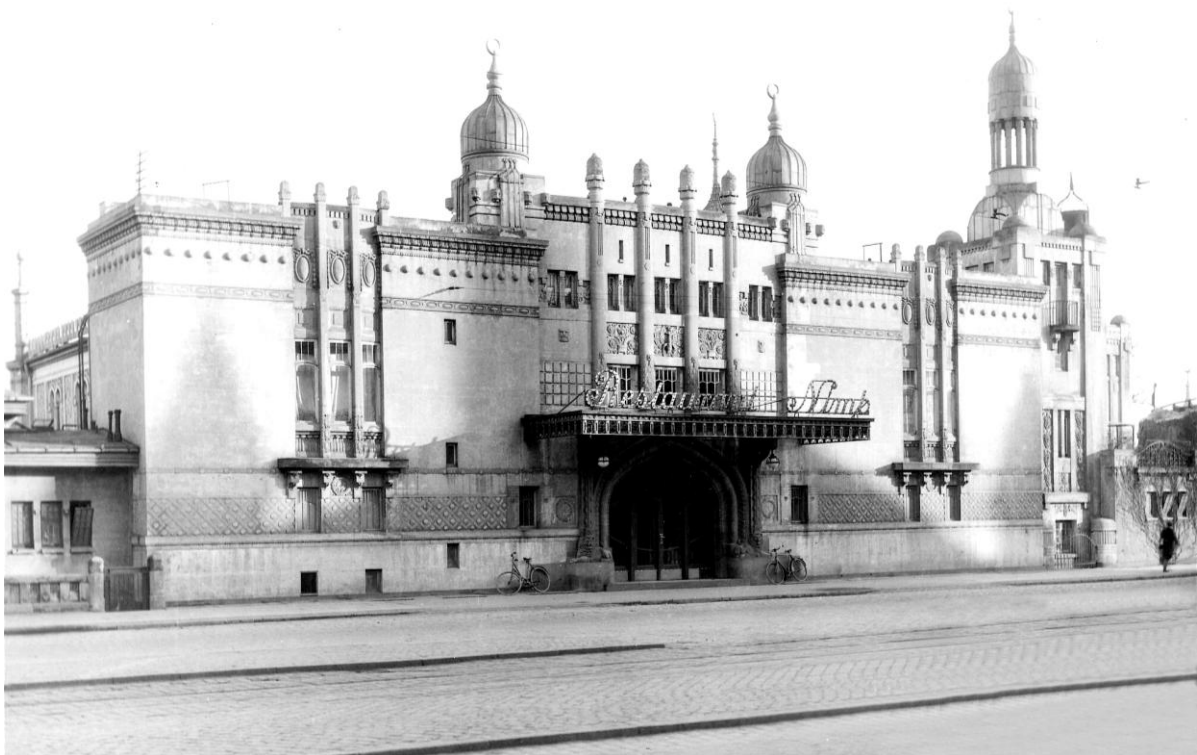
1919, marts: Efter Foght fandt endnu en elev af Anton Svendsen med klassisk uddannelse, Mogens Hansen, plads i rampelyset – tilsyneladende en af ungdommens foretrukne musikanter. Anmelderen noterer en lokale-fløj af Metz Tea Room mod Kristen Bernikowsgade (hvor ungdommen mødes) og en anden fløj mod Østergade/Strøget (med dekorative palmer, hvor alle aldersklasser er repræsenterede). Trods prædikatet "ungdommens favoritlokale" skete der - tilsyneladende og mærkeligt nok - ikke synderlig meget musikalsk set, hvorfor billede/anmeldelse undlades i denne sammenhæng.

'Casino-Teatret, april 1916. 'Vore Herrer' betegner en avanceret scenebeskrivelse som "den vildeste...

... ragtime" ... på teatret i Amaliegade med bl.a. Astrid Neumann (Ulriks mor) og orkesterdirigent Oscar Fried. Det ser nu ikke videre vildt ud, men 'ragtime'-betegnelsen er i brug.

Restaurant Nimb 1912. Oprindeligt militærterræn uden for voldene, hvor der kun måtte bygges i træ og én etage, så alt hurtigt kunne destrueres i tilfælde af krig. Fra 1860'erne bazarbygninger, efter ombygninger åbnet som familien Nimbs Restaurant i 1909. Læs mere om bygningens/stedets historie (især var fru Nimb og hendes to døtre førende indenfor gastronomiens 'grønne køkken', der dengang blev markedsført lige så intenst som det er tilfældet i dag, og Nimb det eneste sted med varm mad i Tivoli). Læs om 'Nimb' på <https://www.nimb.dk/om-nimb/nimbs-historie>.

Nimbs terrasse mod Tivoli-siden 1909

'Restaurant Nimb' – "den hvide mauriske bygning" - ombygget adskillige gange, til højre.
Midt i billedet 'Tivolis Koncertsal' 1902-44, schalburgeret under krigen. Genopbygget 1954-56 i nutidig stil.

1916, maj og 1917, november, Restaurant Nimb: Efter markant succes på sagnagtige udlandsrejser og med Kai Julian hos 'Cloëtta' på Amagertorv i 1915, står Jens Warny nu i spidsen for orkestret hos 'Nimb'. Allerede i 1917 vover yngre par sig lejlighedsvis ud i en two-step trods manglende dansegulv – 'man følger smagen ude fra de store europæiske restauranter!'. Hos fornemme og kosmopolitiske restauratører så Københavns Politi gennem fingre med den slags udskejelser!

Vinter-Sæsonen i Restaurant Nimb

Hvis man noget Sted i København føler sig paa *kosmopolitisk* Grund, da maa det være i Restaurant Nimb, disse med koket fransk Smag udstyrede Pragt-Lokaler, som bedre end alle andre i vor By egner sig til at være Rammen om Festligheder af forskellig Art. Der er jo det særegne ved Nimb, at Lokalerne skifter Præg fra Sommer til Vinter og omvendt. Kommer man nu en Aften ind i den store Sal udmod Tivoli, tror man at befinde sig i Hotel Ritz paa Vendôme-Pladsen eller et andet internationalt Mødested, præget af den mest udsøgte Smag. Langs Væggene de meget *lange* Sofaer, som særlig yndes i de mondæne Pariser-Restauranter. Diner-Bordene pranger med elegant Blomster-Udsmykning. Brede, magelige Fauteuils. Ud imod Tivoli tunge, lunende Drapperier i *fraise*, Yndlingsfarven i det luksurløse Rum, som gengives af Loftspejlene og indrammes af de fikse Blomster-Arrangementer paa Salens Søjler . . .

En væsentlig Rolle hos Nimb spiller *Musiken*. Under Diner'en og efter Teatertid underholdes man af et første Klasses Kapel, hvis unge Dirigent Hr. Warny som en anden

Boldini bevæger sig rundt mellem Gæsterne. Ja, det hænder, at nogle unge Par mellem to Retter rejser sig og tager en Fox-Trott eller Two-Step paa det diminutive Tæppe-Areal nedenfor Trappen. Ogsaa dette giver Restauranten dens moderne livfulde Præg! Selv en lille Svingom i den tilgrænsende „Palmelund“ — Verandaen imod Tivoli — kan forekomme. Nimbs Publikum er som sagt kosmopolitisk og følger Smagen ude fra de store europæiske Restauranter.

Af nyt kan forøvrigt antages den henrivende mindre Selskabssal med det poetiske Navn „Trianon“. Grøntbetrukne, hvidlakerede Møbler, blaa Paneler, blaat Loft, elektriske Bord-Lamper af Træ — der behøves kun Detailler som disse for at angive Salens originale Præg. En morsom ny Selskabs-Kolyme er, at man fordeler Gæsterne ved en Række mindre Borde i Stedet for at bænke dem sammen om et stort Bord. Vil en eller anden holde en Tale, strømmer saa Gæsterne sammen om vedkommende Plads. I Udlandet er en saadan Form for Bord-Placering højeste Chic.

Chevalier

1918, november. Bassisten Erik Albahn Hansen, og cellisten/guitaristen Axel Frederik "Bollen" Petersen er allerede medlemmer af Warnys Orkester på dette tidspunkt, og Warny har internationalt format:

Vore københavnske Kafé-Dirigenter

Hr. Jens Warny hos Nimb

Hvis det er sandt, at Restaurant Nimb er et Stykke Paris i København, saa er Husets unge, højt yndede og talentfulde Orkesterchef Hr. Jens Warny den typiske nordiske Pariser indenfor Kafé-Dirigenternes Lag. Fra 8—11 gaar han paa Brysse'er-Tæpperne derinde i den fornemme Restaurant, og aldrig ser hans Øje et Nødeblad.

Hr. Warnys Teori er denne: — Hvorledes kan en Dirigent give sig hen i Sang (Violinerne skal synge!) naar hans Øjne skal være fæstet paa Papiret? Kafé-musik *uden Noder* er det eneste, der duer! Derfor spiller jeg aldrig Opera-Ouverturer, men kun smaa Udtræk, Fantasier. Den største Kompliment jeg i mit Liv har faaet, fik jeg, da en Gæst

spurgte: „Sig mig, var der nogen, der sang, da De spillede „Bohème“? Ja for saadan lød det . . .“

Warny er Elev af Kgl. Kapelmusikus Marke og Max Schlüter. Som purung spillede han hos Axel Schiøler i Nimbs Restaurant og rejste i 1912 med S. til Paris. I nogle Maaneder spillede de i Brasserie Guibout paa Place Clichy. Saa faar Schiøler en skøn Dag Tilbud om at lede Guvernørens stats-engagerede Orkester i Senegals Hovedstad Dakar! Han var imidlertid bange for Feberen, men Warny greb Chansen og rejste ganske alene fra La Rochelle til det fjerne Vestafrika.

— Puh! Der var varmt, kan De tro, fortæller han. Dakar havde 20,000 Indbyggere — de fleste var sorte — og egentlig morsomt var der ikke. Det lavede lidt op, da Prins Aage kom paa Besøg. Naar han træffer mig, siger han altid: Kan De huske Palmetræet paa Rue Thiers — Byens eneste? — Da Engagementet var udløbet, drog jeg tilbage til Paris og spillede i Café Mazarin paa Boulevard des Italiens, indtil Kriegen kom. Derpaa London (Trocadero i Shaftesbury Avenue) hvor jeg ledede Orkestret, og efter en Svipstur hjem afsted til New York, hvor jeg spillede i Ritz Carlton Hotel. Senere fik jeg mit eget Kapel og rejste til det skønneste Sted i Verden, Bahama-Øerne, 1 Dags Rejse fra Kuba. Ved Badestedet derovre laa der kun Millionærer, og — Dektiver, som skulde passe paa dem! Efter 3 Maaneder vendte jeg tilbage til New York, og derfra hjem og begyndte Maj 1916 her hos Nimb. . .

Som man ser, er Warny trods sin Ungdom Byens mest bærejte Dirigent. Der er noget kosmopolitisk over hans lille elegante Skikkelse, naar han gaar rundt mellem Bordene og spiller Damerne fra Sans og Samling — noget, der leder Tanken hen paa Avenue de l'Opéra, Piccadilly og Fifth Avenue. Warny forsaaar den Kunst: at se sit Publikum an. „Maa vi faa den, De nok ved?“ siger en indtrædende Gæst. Og mere behøves ikke. Warny kender sit specielle Nimbske København! Men hvis en naiv Mand beder ham om „Elverhøj“-Ouverturen, vil han trække beklagende paa Skuldrene og svare: Den spiller jeg ikke . . .

Quinquin

Uha — Warny "spiller damerne fra sans og samling" hos restaurant 'Nimb'

1919, juni: Warnys Orkester spiller 'moderne dansemelodier' under sommersæsonen på Skodsborg Søbad, stadig med samme orkesterbesætning:

Vore Sommer-Dirigenter — Hr. Jens Warney i Skodsborg Badehotel

Da Skodsborg Søbad aabnedes forrige Sommer, efter den store Ombygning og Modernisering, fandt det smukke Etablissements mange Venner et virkeligt mondænt Sommerhotel, ja i Virkeligheden var det et fuldstændig nyt Skodsborg, de saa, saa stor var Forandringen baade ude og inde. Men ganske særlig høstede Direktionen og dens to dygtige Arkitekter, d'Hr. Poul Baumann og Kai Turin, Komplimenter for den Maade, paa hvilken det var lykkedes af den tidligere lidet pralende Restaurant at skabe et stort og festligt Rum, lige indbydende ved sin sikre kunstneriske Smag og sit lyse, sommerlige Præg. Sæsonen i Fjor blev en Sukces, og i Aar kan Direktør Chr. Bolvig se Sommeren i Møde med endnu større Forventninger, eftersom Hotellet allerede er fuldt besat til den egentlige Højsæson. Skodsborgs gode Renommé som et Sted, hvor Madsen er første Klasses, Vinene ekscellente og Værelserne paa Højde med Udlandets bedste Hoteller, er med andre Ord blevet yderligere befæstet. Og blandt de Faktorer, som i høj Grad har skabt Gæsternes Tilfredshed, kan endnu nævnes:

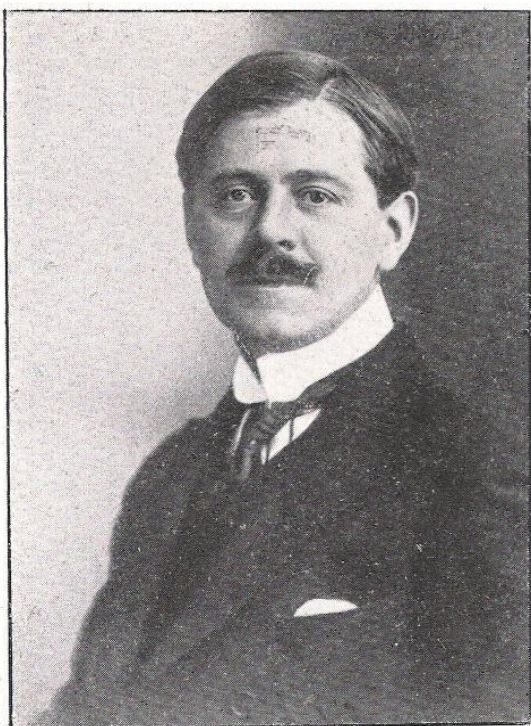
Den daglige Koncert paa Anstalten, Hr. Jens Warney og hans udmærkede Strygekapel. Da Nordens Forfatter nylig ifølge god, gammel Tradition samledes til den afsluttende Fest paa Skodsborg, fik Hotellets unge og chevalereske Orkesterchef rig Lejlighed til fra den mest kompetente Side at erfare, paa hvilken fortrinlig Maade han udfylder sin Plads. Fra den muslingformede, løvsmykkede Orkester-Tribune klang under hele Festen et lodigt Koncert-Pro-

gram, og da man kom til den obligate Svingom paa Bryseler-Tæpperne, fik Gæsterne et Udvalg af Nuets mest moderne og populære Dansemelodier i den eleganteste Udførelse. Det var som en Aften i Ritz eller Carlton! Men Jens Warney har jo lovet som Dirigent det store Fortrin fremfor sine fleste Kolleger, at han har spillet i de store Verdensbyer. Baade hans Person og Maaden, hvor-

paa han underholder sine Tilhørere, er saa kosmopolitisk som vel muligt. Denne ganske unge Musiker har dirigeret i Paris, London og New York, ja selv i Senegals Hovedstad og paa de skønne Bahama Øer! Og nu spiller han for norske og svenske Millionærer, for Københavns Uppersten i Skodsborgs lyse og bogeløvsmykkede Restaurant. Ingen anden københavnsk Dirigent fører sin Bue med saa let og legende et Temperament som han. Hele Sommeren vil Jens Warney og hans Orkester være en sikker Attraktion for Skodsborg som han i Vinter var det hos Nimb. Til Efteraaret rejser han til Paris for yderligere at studere sin Kunst; thi han mener aldrig at kunne naa for vidt. *Quinqu*

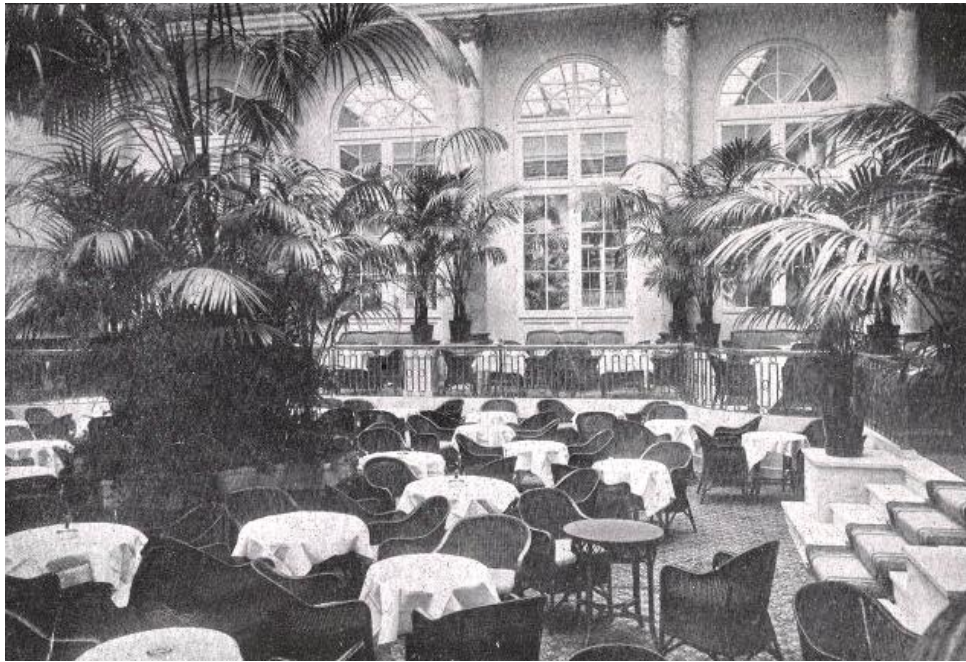
1916, 24. august "Vore Herrer": Marius Hansen bliver i 1919 kapelmester hos 'Wivel' ved sin tilbagevenden fra USA. Men inden da er han fra 1916 koncertmester hos New Yorks philharmoniske orkester samt leder af andre, også jazzprægede, bands i New York. Påvirket af de ny stilarter hjembringer Hansen 3-4 banjoer og en saxofon (i 1919, se længere nede).

Koncertmester Marius Hansen

Vi bringer herhos et Billede af den i vort hjemlige Koncertliv saa kendte og yndede Koncertmester Marius Hansen. Vore Læsere — og Læserinder — husker den dygtige Musiker fra Tivolis Koncertsal og fra Palækoncerterne, i hvis Orkestre han fungerede som en overmaade habil Koncertmester og fremragende Soloviolinist. Det er jo endelig ikke saa længe siden, vi sidst glædede os over Marius Hansens udmærkede Spil og følsomme Foredragskunst. Nu meddeles det os, at den dygtige Kunstner i denne Maaned kommer hjem fra Amerika paa en lille Ferietur her til Landet, hvor han vil opholde sig en Maanedstid, forinden han til Efteraaret tiltræder sit nye Engagement som Koncertmester i det berømte New-Yorker philharmoniske Orkester. Der findes i Amerika intet Orkester, hvor Fordringerne om Optagelse er større og mere omfattende end i dette. Paa Opfordring af Orkestrets Dirigent — selve Kapelmesteren Josef Stransky — konkurrerede Marius Hansen, og blev blandt 40 Konkurrenter den foretrukne. Da New-Yorker philharmoniske kun koncerterer 2 Gange ugentlig, har vor flinke lille Landsmand god Tid til at udnytte sine Evner og til samtidig at være Kapelmester andetsteds.

1916, september: Hotel d'Angleterres ny palmehave, hvor orkestret ved efterårssæsonens begyndelse rykker fra salens midte og ud i et hjørne på den omgivende balkon-forhøjning, hvortil også alle palmerne efterhånden forvises for at give plads til tidens modekrav: Et dansegulv.

Hotel d'Angleterre 1918, september: Kapelmester Waldemar Foght (ex Hotel Phønix, Skodsborg Søbad og Metz' The-Salon) tiltræder efterårssæsonen, men trods rosende anmeldelser, enorm omsætning og variation fra eftermiddagens The-Salon i Palmehaven til aftenens kosmopolitiske udfarenhed i Louis Seize Salen ses ingen referencer til mere moderne tendenser. Det eksklusive hotel-klientel synes ikke at savne noget endnu.

1919, juni: Iwan Walther træder an hos Hotel d'Angleterre. Efter de første beskrivelser af Walthers uddannelse og virke gætter man ikke, at han senere fra 1. januar 1927 pludselig skulle stå som kapelmester for "Adlon"s jazzensemble med byens førende jazzmænd.

HOTEL D'ANGLETERRE I SOMMERDRAGT

HR. IWAN WALTHER SOM KAFE-DIRIGENT

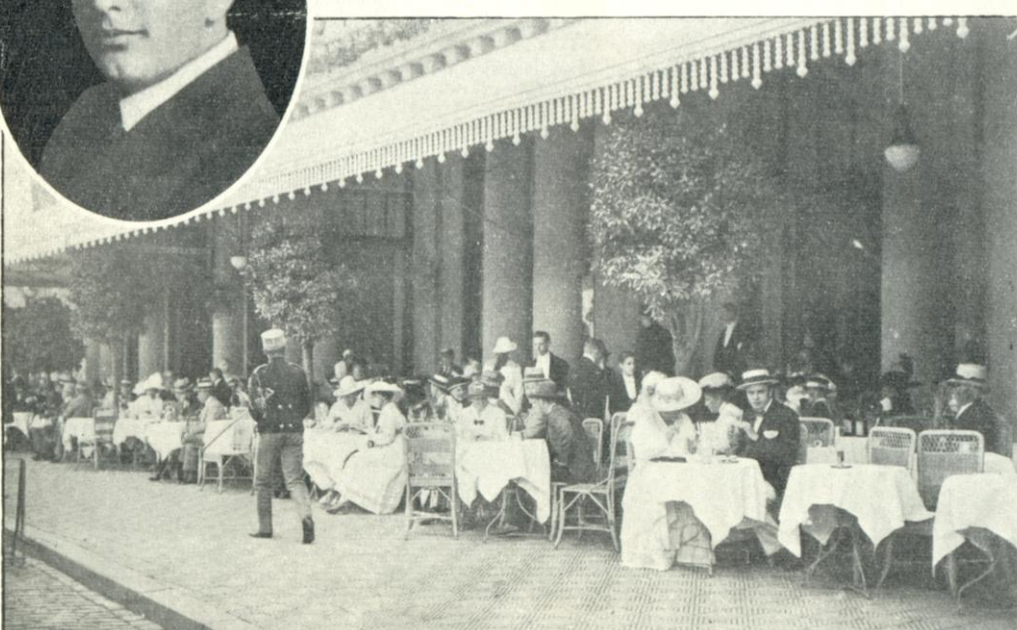

Blandt de sikreste københavnske Sommer-Bebudere er — foruden Tivoli — Hotel d'Angleterres store Fortovs-Restaurant. Den Dag, Solsejlet hejses op, og Børde og Stole placeres i en smagfuld Indfatning af Laubtræer og Blomster, har Sommeren faaet sit officielle Indvielsesstempel. I hvert Fald paa Kongens Nytorv! Man ved paa Forhaand, at hver en Plads vil være optaget paa smukke Sommer-Eftermiddage, naar Byens kendte Ansigter sætter hverandre Stævne her i den blomsterriggede Oase paa vor fornemste Plads. Men Angleterres to Direktører, dHr. Vald. Petersen og

Poschmann, tænker ogsaa paa deres Aften Gæster. Og de har derfor besluttet, at der hele Sommeren igennem — fra 1 Juni — skal være Koncert for Fortovs-Terrassens Publikum. Orkestret placeres dog ikke paa selve Fortovet; det gemmer sig diskret inde i Kafeen, men naar de store Vinduer skydes op, er Kafe og Terrasse faktisk ét. Og Musikken høres aldeles udmærket baade ude og inde.

En ny, ung og fiks Dirigent har samtidig grebet Taktstokken i Hotel d'Angleterre: Hr. Iwan Walther, som allerede siden Midten af Maj under stort Bifald har ledet Te- og Aften-Koncerterne i Palmehaven. Hr. Walther er Københavns yngste Dirigent. Men trods sine 23 Aar kan han alligevel se tilbage paa en flersaaarig Virksomhed, bl. a. i Sverige. Han er Elev af Peder Møller og Anton Svendsen, har gennemgaaet Konservatoriet, spillet Primo-Violin i Schnedler-Petersens Orkester, været knyttet til Zoologisk Haves og Kafe Osbornes Musik-Kapeller. Her blev han „opdaget“ af Dir. Axel G. tternann, der engagerede ham til Saltsjöbaden som Orkester-Leder og senere til Nordiska Kompaniet og Restaurant Kastenholms i Stockholm. Endelig har Iwan Walther i de sidste to Aar dirigeret i Göteborg, først paa „Palace“, senere i „Grand Hotel“.

Som Dirigent er han paa en vis Maade en Oscar Fried en miniature: Fried er Iwan Walthers Ideal: han har spillet under den ildfulde tyske „Maestro“ i Odd Fellow Palæet, og har tilegnet sig noget af deres Glød og Temperament, parret med den største Respekt for Opgaven. Endnu et Fortrin har Iwan Walther — han er en Broder til Fru Stella Kjerulf. Naar han kaster det lokkede Hoved købt tilbage og med elegante Bevægelser fører sin Bue (Iwan Walther hører til de Dirigenter, der altid *solo* spiller med), tager man ikke Fejl af Ligheden med Københavnerens Yndling. Skulde han saa ikke kunne blive populær? *Qua qua*

I Ovalen: Kapelmester Iwan Walther
Nederst: I „Den grønne Time“ udenfor Angleterre

Hotel d'Angleterre 1919, september:

Vore københavnske Kafé-Dirigenter --- Hr. Iwan Walther i d'Angleterres Palmehave

Hr. Iwan Walther, yngre Broder til Skuespillerinden Fru Stella Kjerulf, fejrede forleden et Jubilæum — et ganske lille et, men alligevel for ham et stor Betydning! Det var 5 Maaneders siden han tiltraadte Stillingen som Orkesterchef i vort fornemste Hotel. Vi bragte den Gang et Billede af den unge Kapelmester, der kom hertil fra Sverige med en vis Nimbus over sin lille sirlige Person;

han havde jo saa ung han var dirigeret i en Række første Klasse stockholmske og göteborgske Hoteller. I Sommer spillede Iwan Walthers Orkester i Angleterres Kafé udmod Kongens Nytorv, og disse Aften-Koncerter gjorde saa stor Lykke, at Direktørerne Vald. Petersen og Foschmann skyndte sig med at biode Hr. Walther til Angleterre ved et længere Engagement. Nu er Sæsonen

begyndt, og Kapellet er flyttet ind i Palmehaven, det mest københavnske af alt hva. københavnsk nævnes kan! Og her, i disse stilfulde og mondaine Omgivelser er Iwan Walther rigtig i sit Es. Usædvanlig hurtigt er han af Palmehavens kræse Publikum heven akcepteret som den moderne Orkesterchef *comme il faut*, der skal kende sit Publikums Ønsker, aldrig maa blive for højtidelig, men nøje vogte sig for at lefle med en sommertider noget for vidtdreven Smag for den «populære» Musik. Alt dette forstaar Iwan Walther. Han er korrekt, lydhør over for det Væld af «Ønskesedler», som daglig taarner sig op paa Flyglet, og indtager forøvrigt det rigtige Standpunkt, at Publikum gerne vil høre saa megen god, klassisk Musik som muligt! Det er navnlig fra 7—9, i Diner-Tiden, naar Louis Seize-Salen, skinnende af Lys, fyldes af Byens eleganteste Publikum, at dette lodige Musik-Program udføres. Saa slutter Middagen, og man sikrer sig et Bord i Palmehaven til Whiskyen og senere en eventuel Sandwich og en Kop The. Ved halv Ti-Tiden tager Orkestret fat igen: stadig videre paa «det gode» og lidt «blandet», indtil Teater-Publikum'et kommer.

Endnu en Stump klassisk (der kræves jo ligefrem psykologisk Sans for at finde ud af, hvad der skal spilles!) — men saa begynder de moderne, lette Ting at dominere, de henrivende *Valses lentes*, de kaa-de Foxtrotts eller One Stepps. Thi i Palmehaven danser man efter Teatertid, for første Gang i Hotellets Historie. Midt i det fint afstemte, flisebelagte Rum ryddes en bred aaben Passage.

Og Par efter Par glider frem under Palmernes Skygge. . . . Man ser de mest tip-top elegante Toiletter, som her ved denne ganske improviserede Mode-Parade i de smukke Omgivelser tager sig henrivende ud. Fra Bordene i Palmehaven, Terrassen, Louis seize ser man til. Det er et Billede af vor Bys elegante Aftenliv, som fryder Københavnerens Hjerte; navnlig Lørdag er select. Og Iwan Walther spiller utættelig til Dansen som sit Orkestres Primo-Violinist. De musikkyndige beundrer hans skarpe Rytmer. Men mest charmerende virker han som Dirigent, naar han lader en eller anden bedaarende Vals (f. Eks. den alierneyeste „Iolanthe“) vugge gennem Palmehaven. Da mærker man, at Iwan Walther under sit Ophold i Stockholm af en, der var særlig kyndig, har lært at blive fortrolig med Wiener-Valse-Takten, som er alle dansendes Ideal.

Quinquin

Hotel d'Angleterre 1925-26: Ret så meget svajende liv i lokalet; orkesterkonstellationen avancerer i moderne retning.

Forstørrelse af orkestret fra billedet ovenfor. Visuel besætning 2 violiner, saxofon, piano, bas, og sandsynligvis trommer (jf. klokkespil). Desværre kan det ikke afklares, hvem musikerne er, MEN: Fotoet angives at være fra 1925-26, og saxofonisten ligner Valdemar Eiberg.

Eibergs orkester spillede en tid i vintersæsonen 1925-26 hos d'Angleterre med formentlig Walther Nyboe, tpt. Peter Rasmussen, trb. Eiberg og Jens Hemmel, saxer. Otto Berggreen, pno. Jonas Hansen, bjo. Eugen Steffensen, dms. Kunne de omstille sig til den viste instrumentering?

Tivolis Teater 1917, april: Emil Reesen havde tidligere bl.a. siddet som orkesttermusiker hos Theodor 'Tippe' Lumbye i Restaurant 'Wivel'. Reesen var multiinstrumentalist, og underviste på et tidspunkt Kaj Julian i orkester-instrumentering. Læs mere om Hilmar Clausens 'Tivoli-Revuer' under Victor Cornelius.

Et nyt Dirigent-Ansigt

Emil Reesen i Tivolis Sommer-Teater

Naar Tivolis nye Sommerteater aabner — Direktionen haaber, som bekendt, at Premiøren vil kunne finde Sted paa selve Havens Aabningsdag den 11te Maj — vil Publikum i Spidsen for det udsøgte 15-Mands Orkester se en ny Mand. Hr. *Emil Reesen* vil vise sin karakteristiske, blonde og skarpe Profil foran Nodepulten, og alle, der kender ham, forsikrer, at *Hilmar Clausen* har lagt Taktstokken i de rette Hænder. Emil Reesen er vel hverken af Navn eller af Ydre synderlig kendt af det store Publikum. Men indenfor Musiker- og Teaterverdenen er han højt estimeret for sin fremragende Dygtighed og sin store Flid.

Paa et enkelt Omraade har Emil Reesen forstaaet at gøre sig næsten uundværlig, ikke blot ved *Scala*, men i den københavnske Musik- og Teaterverden overhovedet: han har en sjælden Evne for *Instrumentering*. Det siges at være ganske æventyrligt, hvad denne jærnlittige Mand paa dette Punkt har kunnet præstere allerede i en Række af Aar.

For Øjeblikket er den nye Dirigent travlt beskæftiget med at samle Musikken til *C. Arctanders* og *Carl Th. Dreyers* Tivoli-Revue, et sandt Sisypus-Arbejde, der kræver Maaneders Forberedelse. Han har været heldig, og — til Trods for de vanskelige Tider — faaet fat i en Mængde livlig og anvendelig Musik af *Christiné*, *Rudolf Nelson*, *Scotto* og andre udenlandske Berømtheder. Noget komponerer Reesen ogsaa selv. Nærmest „Bindeleddene“, siger han beskedent og undskylder sig med, at *det* bliver der forøvrigt heller ikke Tid til. Men man véd jo fra „Lykkesmeden“, at han foruden at være en ypperlig Pianist og Instrumenteringsmester ogsaa kan skrive en original og flotklingende Melodi. Af det lidet, han har *udgivet*, nævner vi *Cyclus Sange* med Tekst af *Soph. Michaëlis*. — Det bliver næppe til Skade for Tivoli-Teatret, at der ved dets Dirigentpult staar en Mand, som kender hver en Tone i hver en Stemme i Orkestret, som han leder. Netop *det* skorter det undertiden vore hjemlige Dirigenter paa. Men ikke hos Reesen.

Quinquin

Grand Restaurant Amagerbro 1917, november: Harald Andersen (læs mere om HA under Harald Mortensen/Edvard Brink) er nu avanceret til at være kapelmester. Han etablerede senere (fra beg. 1930'erne) sit eget velrenommerede danseorkester med adskillige jazzmænd i rækkerne

Grand Restaurant „Amagerbro“

Det store By-Kvarter, som i de senere Aar har rejst sig paa Grænsen mellem Christianshavn og Amager, har hidtil savnet en virkelig første Klasses Kafé og Restaurant. Dette Savn er nu blevet afhjulpet. Paa Amagerbrogade Nr. 17 i den ny store Ejendom, hvis ene Side vender ud imod Amagerbanen, er aabnet en Restaurant, hvis hele Udstyr kvalificerer den til det bedste Publikums Bevaagenhed. Den ny Kafé, hvis Indehaver er Hr. Carl Mogensén, tidligere Inspektør hos Nimb, ligger dels i Stuen, dels paa 1ste Sal. Gedigen Smag og kræsen Komfort giver „Grand

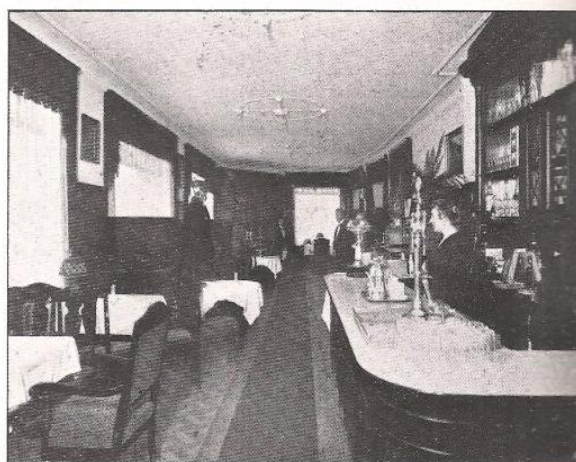
Selskabs-Salon

Restaurant Amagerbro et Præg af Hygge, som ellers kun findes indenfor Voldene. Monteringen er forestaaet af F. F. Johansen, Dronningens Tværgade. Intet er sparet for at give Lokalerne et fornemt og udsøgt Stempel. Den ny Restaurant

har meget hurtigt forstaaet at finde sit Publikum. Kvarterets travle Forretningsmænd nyder deres Lunch fra 11—2; fra 3—8 serveres Diner. Hvad der fremfor alt giver den ny Restaurants Aftenliv et Særpræg, er de udmærkede Koncerter. Fra 7—11 musicerer et fortræffeligt lille Kapel (Søndag fra 4—11) under Ledelse af Hr. Harald Andersen, mangeaarig Dirigent i Hotel Bristol. Orkestret er placeret i Kafé-Lokalet paa 1ste Sal, men høres ligesaa godt i Stuen. Den unge Chef d'orchestre bevæger sig med sin Violin rundt mellem Publikum og er yderst lydhør overfor særlige Opfordringer.

Paa 1ste Sal findes et Par hyggelige Saloner beregnet til sluttede Selskaber.

Som et lille Kuriosum kan anføres, at Tjenerne i den ny Restaurant paa Kjøleopslaget bærer en lille Guldplade med deres Navn.

Interiør fra Restauranten

1918, oktober, har 'Industrikaféen' (Industriens Bygning), Vesterbros Passage, italieneren Francesco Scocozza som kapelmester. Han besidder 'en zigøjnernatur', hvilket – trods et ensemble på 9 mand og usædvanligt inkluderende bass pizz og en janitshar med et større trommesæt - imidlertid ikke medfører den ønskede musikalske tiltrækningskraft.

Længe før havde man bl.a. tyskeren Max Ernst som kapelmester. Han tolererede ikke akkompagnement af kniv og gaffel og skal engang have faret ned fra podiet og stukket en særlig bestikstøjende gæst en lussing med besked om at påhøre musikken i stilhed. Det er vist aldrig sket i ragtime-sammenhæng.

Industriens Bygning 1919, Vesterbros Passage, overfor National Scala og Scala-Teatret. I baggrunden Palads/(Palace)-Hotellet

ScocoZZas orkester med det imponerende trommesæt

Industrikaféens Spejlsal 1919, november: Harald Andersen har taget over som kapelmester. I sommerens løb har Harald Andersen i øvrigt været i New York 'for at sikre sig de sidste Jazz-Danse og andre nyheder'. Foran orkestertribunen ses en lille åben plads til danselystne gæster, og i øjeblikke føler anmelderen sig hensat "til syv- og fyrretyvende Gade!" Uanset det stilige foto må der altså have forekommet livlige stunder, især da orkestret tillige besidder en 'flot, amerikansk rytme'!

Vore Københavnske Kafé-Dirigenter

Hr. Harald Andersen i Industrikaféens nye Spejlsal

Det var dristigt vovet, da Industricaféens smarte Indehaver, Direktør Carl Jørgensen, nylig Enemærker med *Spejlsalen*, den store smukke Spisesal udmod Vesterbrogade. Men det synes allerede nu, som om vort mest eksklusive Publikum, der stadig savner det nedlagde Bristols fornemme Restaurant, i den ny Spejlsal har fundet den søgte Erstatning. Spejlsalen er kort og godt en i bedste Forstand mondain Københavner-Restaurant, som taaler en Sammenligning med et hvilken som helst tilsvarende Lokale i Verdensstæderne. Der er ved Hjælp af de hvide Farver paa Loft og Vægge, de fræisfarvede Drapperier, de mange Rokospejle og det blomstrede lyse Tæppe skabt en Helhedsvirkning af usædvanlig harmonisk Smag. I et saadant Lokale, bestemt til Fest og Glæde, er det en Selvfølge, at ogsaa Musiken spiller en vigtig Rolle. Direktør Jørgensen kunde næppe have truffet noget heldigere Valg, da han engagerede den unge Violinist og Kapelmester *Harald Andersen* — kendt fra Bristol og Hæfnia — til at lede Orkestret. Allerede i Sommer foretog Harald Andersen en lille Svipetur til New-York

for at sikre sig de sidste Jazz-Danse og andre Nyheder paa Musikkens Omraade. Og nu staar han altsaa, ung, glad og smilende paa den lille Tribune i Spejlsalen og sætter et festligt Akkompagnement til Diner'en og Souper'en i det elegante Lokale. Man mærker straks, at Harald Andersen ikke mindst har faaet sin flotte amerikanske *Rytme* med sig hjem! De amerikanske Dirigenter „vip-per“ maaske lidt for meget under Arbejdet. (Vi her hjemme kan bedst lide, at der ikke gøres for meget Spræl paa Tribunen). Harald Andersen har forøvrigt intet „Program“. Han spiller alt — fra det fineste til det letteste — maaske med særlig Forkærlighed for *amerikansk og fransk Musik*. Er han særlig inspireret, staar han frem og giver en Solo til bedste. Og Spejlsalens Gæster siger da til sig selv, at Max Schlüter har Ære af denne Elev! —

Hvis der efter 10 er Stemning for en lille Dans, ser man Parrene vugge henover Brysseler-Tæpperne paa den lille aabne Plads foran Tribunen. Og i saadanne Øjeblikke kunde man for den Sags Skyld godt tro sig hensat til Ritz Carlton i den syv og fyrretyvende Gade!

Quinquin

Café Osborne, Vesterbro 1918, marts: Robert Ohlendorffs Strygekapel (5 mand). Her var der vist tale om et eksempel på knap så meget amerikansk rytme eller smæk for skillingen uanset etablissementet omtales som 'et af Vesterbros brændpunkter' — stedet var måske mere retvisende en påkrævet modpol til kvarterets tidligere dansehaller og nærliggende syngepigepavilloner på Sct. Thomas Plads, der endnu ikke var helt udbygget? Under alle omstændigheder ville man forvente, at vesterbro-borgerne nok skulle vide at kræve deres — men det var uden tvivl det højere lag af borgerskabet, der netop med fuld pli satte foden ned i denne sammenhæng! De fine damer fra Værnedamsvej og Frederiksberg havde stor glæde af 'Osborne's udsøgte delikatesser og bandlysning af øl og snaps.

Café Osborne 1919, februar: Alt er stadig ved det gamle, og Robert Ohlendorffs Strygekapel synes ikke videre påvirket af tidens stræben efter de ny musikalske rytmer. Vi lader dem hvile i fred, men lige et par billeder og uvedkommende historier ...

Ohlendorffs Landstrygere på den smukke tribune...

Osborne-bygningen, Vesterbrogade 84 (på hjørnet af= Frederiksberg Allé 1&3), fik 35 år senere sin store rolle i den traditionelle amatørjazz's opblomstring. Nemlig i beg. af 1950'erne, hvor 'Storyville Jazz Club' fik til huse i restaurationen. Her spillede Adrian Bentzons Storyville Band, Jes Videbæks New Orleans Band, Gunnar Mathiesens Orkester, og 1. juledag 1953 præsenterede man Bohana Jazz Band. I det ny hjørnehus t.v. (opført ca 1960, et uskønt byggeri, goldt i gadeplan og naboknusende i højden) brugte Niels Jørgen Kaiser/DRTV adskillige lejede etager som ekstra studier til aktualitetsformidling og UHA TV-kultur. Kaisers første live-udsendelse 'TV te' vands' (stærkt jazzpræget) uden for studie fra maj 1961 blev udtænkt/afprøvet her. Bygningens form mod Vesterbrogade medførte øgenavnet "Strygejernet". I baggrunden til højre skues ud mod Sct. Thomas Plads, hvor det en tid endnu (fra 1918) gik anderledes frimodigt for sig.

Osborne Restaurantens smukke indre med den helt unikke orkestertribune, hvor 'Storyville Jazz Club' fik tag over hovedet fra 19. sep. 1953 med dans hver lørdag. "Da Osborne om dagen er et hyggeligt madsted, vil der ogsaa om aftenen kunne købes smaa, lækre og varme anretninger (og drikkevarer) til en rimelig pris", annoncerede man i 'JAZZparade' for september 1953.

Over indgangen til Vesterbrogade 84 var også skiltet med 'Osborne'. I april 1954 rykkede 'Storyville Jazz Club' videre til Forsvarsbrødrenes Lokaler, Gothersgade 137, og allerede i august 1954 til Sct. Knudsvej 26, Frederiksberg. Til gengæld åbnede 'Jazz Society', en sammenslutning af klubberne 'Maryland' og 'Salon du Jazz', hos Restaurant Osborne – og 'Storyville Jazz Club' gled ud i glemselen. Forretningen 'Chicago' i kælderetagen lyder besnærende nyt, men handlede såmænd blot med køkkenudstyr! Og nu retur til rette spor ...

Café de la Reine 1918 september, Søtorvet. Paul Lundstrøms Orkester (kvintet) holder lav profil og har gjort det siden 1914 - og "man søger forgæves den gængse Hottentot-Smag". Selv musik fra revyer og kabaretter spilles diskret og fint. Det mest opløftende er folkeviddets omdøbning af stedsnavnet til "Café la' de' regne" som følge af en om sommeren stor, overdækket fortovsindretning.

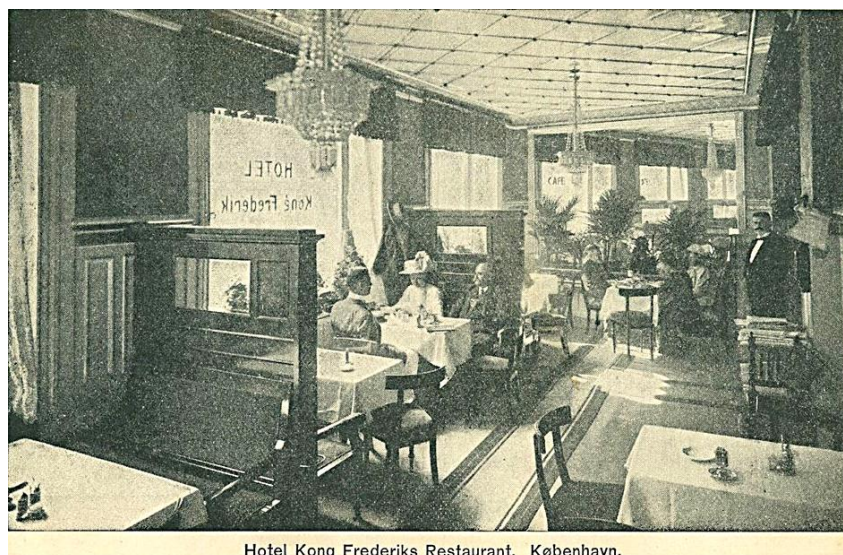

1920, september: Café de la Reines restauratør har fået sat liv i kludene med italieneren Signor Francesco Recchia som orkesterleder. Han spiller de nyeste døgnfluer med temperament – kunne en fyrig two-step eller ragtime tænkes at være dukket op i ny og næ?

1918, september: Hotel Kong Frederik er blevet moderniseret. Svend Ahlstrands Kvartet/Kvintet opfylder straks 'alle publikums ønsker. Men ud på aftenen kan det ikke nægtes, at de moderne, amerikanske melodier dominerer.'

1919, juni: Vi følger Svend Ahlstrand til Hornbæk Badehotel, der også netop er blevet moderniseret. Her gør det samme mønster sig gældende, også til private baller og karnevaller, og ...

1919, oktober, ... tilbage hos Hotel Kong Frederik, kendes Svend Ahlstrands Ensemble især for orkesterlederens buestrøg i det klassiske repertoire, men også for 'det mest moderne, som just nu ejer døgnets popularitet'. Dog ingen konkret tilkendegivelse af, hvor langt moderniteten rakte.

Hotel Kong Frederiks Restaurant. København.

1918, september: Palais de danse, Vesterbrogade 32, åbner den 3. sept. med Otto Petersens 17 mand store Kapel som erstatning for dansesalonen "Figaro". De første aftener var der voldsomt mange problemer med at få gæsterne til at fremmøde i gala-påklædning; "Figaro"s jævne stil var ikke sådan at omstille!

København har faaet sit Palais de danse

Den 3. September blev en Mærkepæl i det københavnske Forlystelseslivs A-naler. Naar man forud ved Lukketid kom forbi Vesterbrogade 32, blev man Vidne til et lidet tiltalende Skue: „Damer“ og Kavallerer af yderst tvivlsomt Renommé trængte fra Figaros kvalme og idelugtende Lokale ud i Nattelulften, hvor de blandedes med Vesterbros værste Børn og i mere end en halv Time faktisk umuliggjorde enhver Passage for ordentlige Mennekser. Den rigtige København nær tænkte da ved sig selv: — Hvorfor bliver i Grunden hele dette damme og forraende Nat-Løben tolereret? Og hvorfor skal der i denne By kun findes Danse-Lokaler for de aller laveste Lag?

... Den omtalte September-Aften var det elegante Damer af Selskabet og kjole- eller smokingklædte Københavner, der kom ud fra Nr. 32; og gennem den lækkert udstyrede Vestibule fik man et lille indblik i „Palais de danse“, hvis smukke og festlige Sal flammede i rødt Lys. Altfor længe har det været, inden vor Hovedstad fik et saadant Lokale, og det var derfor holdt berettiget, naar Murra-Raabene efter den festlige indvielse klang Direktør Adler Petersen i Mode, ja at Palais de danse's heldige Skaber tilsidst blev baaret i Guldstol. Premieren var nemlig bleven en absolut Sukces, og man maa ikke lade sig vildlede af, at enkelte blandt de „store“ toneangivende Blade af misforstaaet „moralisk“ Iver „anmeldte“ den ny Severdighed i et Par allejende Linier. Alverden ved jo dog, at en stor By skal have Lokaler af denne Art, hvor den elegante Verden kan mødes; og — Herregud — slipper der nogle letlevende kvindelige Elementer med ind, er Ulykken da ikke større! Naar pæne danske Familielede for i Tiden kom

Salon i Barokstil

Paa det bonede Dansegulv

til Berlin, kunde man jo være sikker paa den første Aften at træffe dem ved en Flaske Kupferberg Gold i Palais i Behrenstrasse eller paa et af de mange andre bonede Dansegulve i Spreestads Hjørte. At vor københavnske Palais de danse forøvrigt utvivlsomt vil faa et ret borgerligt ræg, kan næppe betvivles. Vi er ikke Paris! Til Etablissementets anden Aften blev ca. 300 bestilte Billetter annulleret, fordi de Paagældende ikke vilde møde i Gala(!) Den saakaldte „tvangri Paakædning“ blev derefter som det s'g her og bør obligatorisk. —

Man kan sammenligne „Palais de danse“ med mange udenlandske Lokaler i samme Genre, lige fra det fornemme „Trocadero“ i Wien til det „intime“, Bonbonnière-agtige „Malepartus“, som her Krigen laa ude i Berlin W. Dets største Fortrin er, at det er lyst, festligt og smagfuldt udstyret, et Rum, skabt til Glæde og derfor holdt i Parver, som stemmer Sindet let og muntert. Hvad man ved Premieren mest beundrede, var Dekorations-Arkitekt A. Harnes Evne til at væge disse rette Farver og stemme dem sammen til et indbydende Hele. Dernæst Palaisets holdend elegant Montering med Tæpper, Drapperier, Møbler etc. (leveret af Firmaet F. F. Johansen), de smukke „Lyslegemer“ fra Lund & Lawerenz, F. Oxelbergs glatte Parketgulv og H. E. Melchior's forskellige Vægprydelser, der med Held var bleven holdt i Stil med Omgivelserne. Både Vægmalier, Gobeliner og originale Malerier havde Tilknnytning til Palais de danse's Formaal: at være et Tempel for Livsglæden.

Al Hr. Otto Petersens 17 Mand store Kapel fik man straks det gunstige Indtryk. Kun bør Dirigenten maaske sætte Tone-Fylden noget ned. En diskret Musik er at foretrække, naar der skal danses mellem rosalarvede Lamper og de Silketæpper! — De fire smaa Saloner bagved den stillede „Kongeloge“ indtog ved den Blanding af ... var det ikke „Hjemme-Livets Hygge og Selskabslivets Elegance“, Næstendå i sin Tid proklamerede som det sande Ideal? Service, Servering, alt det kulinariske (Priserne inklusive!) var først class. Personalets Dragter og Uniformer paamindede om Piccadilly.

En net lille Sukces havde Hr. Poul Muld og hans 16 unge Damer, der udlørte et Par Divertissementer, komponeret ad hoc. — Der var i det hele taget Stil over det ny Palæ og dets vellykkede Start. Og — som Axel Breidahl rigtigt bemærkede i sin Indlednings-Konference — det ligger nu i Københavneres Haand at forhindre, at Palais de danse nogensinde bliver forvandlet til en Bedesal eller Alhoids-Restaurant!

Musik!

Salon i Empire

Kongelogen (60 Kr. pr. Aften)

Hos "Palais de danse" tager musikken langsomt form af mere jazzprægede indslag – bl.a. Kai Julian Olsen og Valdemar Eiberg bidrager hen ad vejen, ja, selv Sam Woodings Orkester træder an på scenen, men først i 1930/31 (læs mere under Cosper Cornelius).

1918, oktober, Restaurant Wivel: Carl Johan Meinung bliver kapelmester hos 'Wivel'. Meinung er en flittig producent af tidens populære melodier, og ser frem imod den moderne udvikling – MEN, det overdragne koncert-korps var på ikke mindre end 31 mand! Der var ikke mange one- og two-steps arrangeret for den størrelse besætning. Meinung havde for vane at lade publikum meddele deres musikalske ønsker på små kort, af tjenerne formidlet op til kapelmesteren. Et mere udsædvanligt et af slagsen lød: "Madro udbedes!"

Meinung var i sine unge dage bl.a. violinist hos professor Frederik Hilmer. På dirigentpodiet hang der ud over dirigentstokken tillige en tæppebanker, og ved siden af stod et stort papegøjebur. Papegøjen blandede sig en del i musikudøvelsen med klager over kvaliteten. Så ind imellem oplevede man Hilmer dirigere med den ene hånd, medens han med tæppebankeren i den anden rodede rundt inde i buret for at bringe papegøjen til tavshed.

Meinung var af sine meningers mod og udtalte offentligt: "Gage? Den var aldrig stor og faldt altid i små portioner, efterhånden som teaterstykkerne/koncerterne spillede entrégebyrer ind til de lavvandsbefængte pengekasser!" Denne tilkendegivelse medførte ingen reaktion fra det ellers nok så strikse musikerforbund! På et tidspunkt fik han som kompensation tildelt "fri ridehest", som den vakse vært lånte hos et i nærheden udstationeret dragonregiment – Meinung måtte imidlertid selv anskaffe udstyr og foder, så det blev et yderst bekosteligt frynsegode. I årene 1912-17 sad han i Scala-Teatrets orkestergrav, men turnerede også landet rundt for at dirigere (= sætte lidt liv i udkantens) provinsorkestre. Under en prøve slog Meinung af - han måtte nærmest vække den ene halvdel af de lokale musikere og dertil konstatere, at den anden halvdel stort set spillede 'Dejlig er den himmel blå' uanset nodestativets indhold: "Mine herrer, det sorte dér, det er noderne!"

Imidlertid skrev journalisterne allermest om Meinungs store hornbriller med mange antagelser om det ene og det andet. Det viste sig ganske raffineret, at glassene kanten rundt var specialeslebne med en sort rand, hvorved strålerne fra rampelys, herdelys og nodelys blev brudt på en måde, der gav større hvile i øjet.

Wivels frontfacade (Tivolis randbebyggelse) mod Vesterbros Passage stort set overfor Axelborg

1918, november, Hotel Phønix: Julian Olsen (ex Garderhusarerne og Kai Arne Julian Olsens far) forlod militæret i 1903, kastede sig over musikerhvervet og omtales som seniorenernes nestor, alle dirigenters overmand og publikums yndling. Han var den forguede konge over Palmehaven i d'Angleterres berømmede omgivelser (hvor han spillede fra sæson 1904-21) - blev endda kaldt for "Sct. Julian" - og spiller nu i Hotel Phønix's Fontæne-Sal i Bredgade/Dr. Tværgade. Julian Olsens kolleger "er ikke blot musikere, men kunstnere"!

I Julians kapel sad bl.a. cellisten Emil Gustav Poul Dietzmann (født i Berlin 21.05.1871, død København 03.07.1923), der havde sønnerne Fritz (med Kai Julians kvintet) og Rudolph Dietzmann (leder af det første radioensemble). Julian Olsen er kendt som den orkesterchef, der "altid er først til at lancere udlandets fikse nyheder – disse erhverver han via private venner og forbindelser med de ledende forlag. Følgen er, at han

stadig er à jour med udlandets seneste nyheder”. Ingen andre gør ham rangen stridig! Er det Julian Olsen Snr., der i ny og næ tager de afgørende skridt med avancerede præsentationer i musikprogrammet eller er han i højere grad inspirator for Kai Julian Olsen Jnr., der nogle år senere definitivt tager livtag med en jazzpåvirket spillestil (se også omtale under Marno Sørensen)?

Julian Olsen havde faktisk to sønner (ældre end Kai Julian Olsen), der var bosat i New York – de sendte løbende alle de seneste nyheder hjem i form af noder etc. Dermed har der nok lejlighedsvis forekommet lidt mere opdateret musikstil og orientering hos Olsen Snr., end hvad man gennemsnitligt hørte rundt omkring.

Julian Olsen Snr., og Dietzmann Snr., t.h.

1918, december: Café Dagmar, hjørnet af Jernbanegade/Vestre Boulevard, har siden 1907 haft den udenlandske kapelmester Max Baltz på podiet – renommé fra fine udenlandske engagementer plus et engagement med en dansk kone. Han har bl.a. spillet i Tuborg-Pavillonen på Strandvejen og Skodsborg Søbad – men alt sammen uden megen udfarende kraft eller refereret påvirkning fra nyere stilarter.

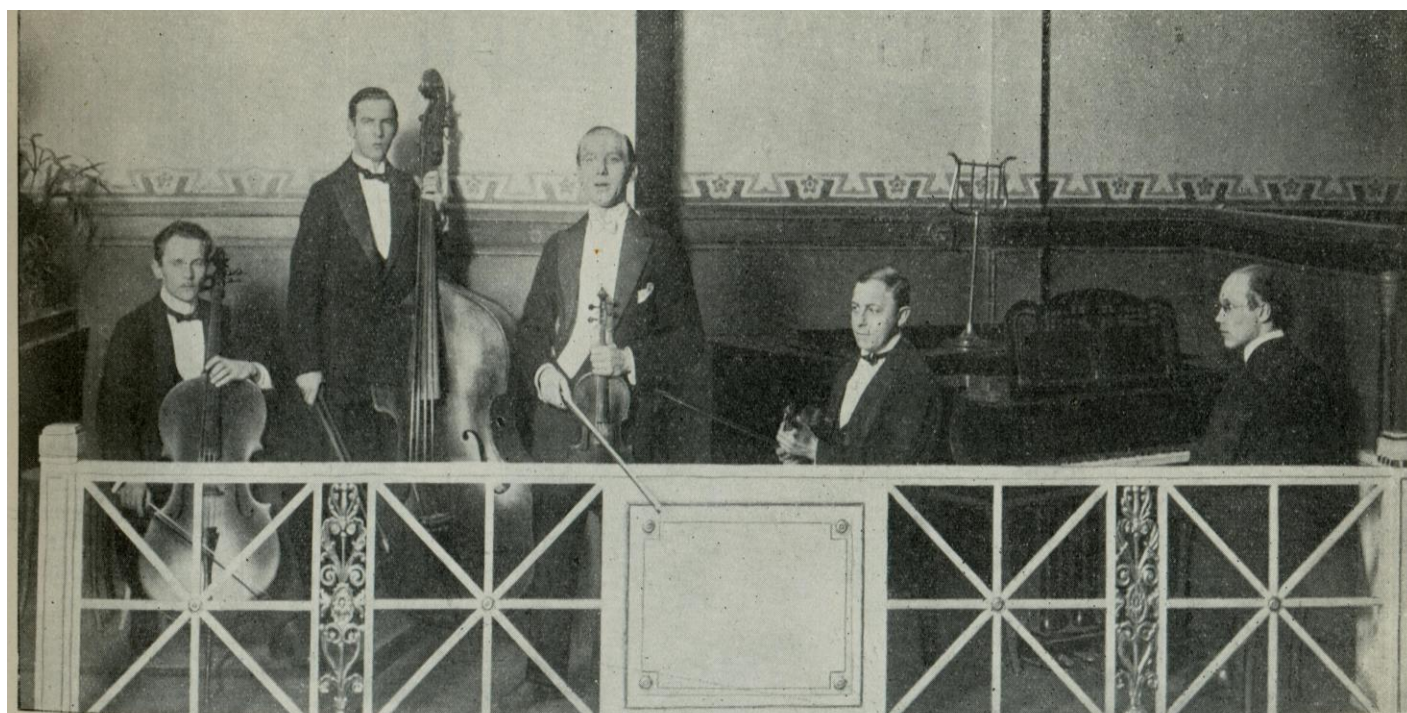
Et enormt bygningskompleks, der t.h. rummede Dagmar-Teatret (opkaldt efter kejserinde Dagmar), midt for Café Dagmar (der havde fortjent noget mere markant musik), t.v. Restauration Dagmar, og i etagerne ovenover Hotel Dagmar. Desværre nedrevet – i nutidens bygning kedelig stueetage (ja, endda direkte skæmmende) med biografen Dagmar.

1918, december: Paladshotellet, Rådhuspladsen. Siden 1912 Signor Pippo Ronzoni og hans 12-mands italienske styrke inkl. horn, træblæsere og trommer, der om sommeren tager ophold på Marienlyst Østersøbad. Trods anstrengelserne er musikken ikke rapporteret med nævneværdigt rytmisk islæt.

1919, januar: Palads-Teatrets Restaurant, Axeltorv, blev ikke en succes i begyndelsen – om det også havde årsag i det ret konservative musikprogram, skal ikke kunne siges. Kapelmester Søren Jensen gjorde nok sit med sine 8 mand høj, men det rakte ikke til større fremskridt indenfor de moderne tiltag.

Til gengæld kom der ny boller på suppen, da senere restauratør Vilhelm Lauritz **Lodberg** blev uenig med direktionen i 'National Scala', opsigde sin stilling, overtog Palads-Teatrets Restaurant og bankede den op til en stor succes under eget navn - ofte med jazzinspirerede orkestre. I 1931-32 var det f.eks. Kai Julians Danse Orkester, ofte stjernespækket, der med jazzanstrøg og -solister trak kunderne til i hobetal.

Cloëtta 1919, februar: På dette tidspunkt er Kai Julian Olsen jnr. kapelmester i den populære strøg-kafé 'Cloëtta' på Amagertorv 9-11, København, der oprindeligt var et conditori beliggende i Hovedvagtsgade - hvortil han blev engageret allerede i 1915. Ud fra anmeldelsen at dømme synes Kai Julian, som det omtales, at have fat i en bred musikvinkel, hvorunder også de seneste amerikanske nyheder hører med.

Naar i gamle Dage Julian Olsen (den ældre), den Gang Palmehavens forlurede Dirigent, en Aften var forhindret i at lede sit Orkester, saa Angletres Gæster en ganske ung, blond Mand træde frem og løfte Buen. Ligheden med den fraværende var saa umiskendelig, at det laa nært at gætte paa et meget intimt Slægtskab mellem de to; og saaledes forholdt det sig ogsaa. Den ungdommelige Vikar var Sct. Julians eget Kød og Blod, hans yngste Søn, Kai. — Den unge Mand voksede til, og en skøn Dag løj han ud fra Reden. Vi træffer ham i Norge, Sverige og Finland i Spidsen for sit eget Kapel, men kort Tid efter falder han til Ro i Aarhus, som Musikdirektør hos William Nielsen i Teaterka'oen. Her blev Kai Julian Olsen, indtil han af Restauratør G. Cloëtta knyttedes til den kendte Københavner Kafé paa Amagertorv — og her er han nu paa fjerde Sæson. Hvor Tiden gaar! Den unge Julian er stadig lige ung, smækker og elegant (der findes vist ikke én københavnsk Kapelmester, hvis hvide Vest

sidder saa ulastelig, stadig lige blaaøjet og lyshaaret. Og Publikum hos Cloëtta har forlængst faaet Respekt for hans Dygtighed, baade som Dirigent og Violinist. Kai Julian Olsen er Elev af Max Schlüter. Som Dirigent har han arvet Faderens distingverede og fornemt diskrete Façon. Og ligesom sin Papa deler han sig klogelig mellem det lødige og det lette Repertoire. Under Eftermiddags-Koncerterne, naar Lokalet er fyldt til Trængsel af travle Børsfolk, Forretningsmænd, Kunstnere og unge, livlige Damer — et ægte Strøg Publikum! — gaar det naturligvis mest løs med alle de populære Døgnfluer fra Kabaretter og Revyer, isprængt med en og anden smægtende Vals eller en inciterende Foxtrott, der faar Cloëtta's delikate Flødeboller til at glide lettere ned. P.s. iaren summer. Gæster kommer og gaar, muntre Replikker flyver fra Bord til Bord, mens Tjenerne mæser sig frem med Kaffen eller Chokoladen. Ude paa Amagertorv synker Dagen, og det blaa-lige clair-obscur, som flatterer et Storstads Billede saa smukt,

svøber sig over den graa Gade... Kai Julian Olsen staar lige ufortrødet i Spidsen for sit lille, energiske Orkester og sætter Humør i Kaféens Gæster... Saa kommer Aftenen. Og umærkeligt forandres Repertoiret nu henimod den mere gedigne Musik. Restaurantens Stampublikum sender Kort op: Maa vi faa det og det? Julian jun. smiler, nikker, spiller som en lille Engel. Paa korte Pauser. Endelig bliver Klokkeren ti, og Teatergæsterne mylder ind. I et Nu er hele Lokalet fyldt igen. Og dette oplagte Publikum vil høre letfættelige og muntre Ting. One Step, Vals og Revy, Døgnets sidste Schlager! — Et Held for Kai Julian Olsen er, at han i New York har to ældre Brødre — Forretningsmænd —, som stadig holder ham à jour med de sidste Nyheder. Derved bliver han i Stand til før Konkurrenterne at servere sit Publikum alle de fiske Melodier, som p. t. behersker Smagen ovre i den store Metropolis mod Vest. Og dette er ikke et af hans mindste Fortrin!

Quinquin

Kai Julian i 'Cloëtta'. Dietzmann, Albahn Hansen og Warny har fået ny engagementer. Men stadig Reynir Gislason på piano.

Fra 1912-14 havde violinisten Kai Julian, som han nu kaldte sig, engagement hos restauratør William Nielsen i "Århus Teatercafé" sammen med cellisten/vennen Fritz Dietzmann samt pianisten Reynir Gislason (islænding, der studerede klaverspil i København), og violinisten Per Christian Fritz Hemming Thielemann (født 11.10.1890, Admiralgade 29, ex Leipzig). I 1915 flyttede kvartetten til København og fik ansættelse hos 'Cloëtta' på Amagertorv, hvor man udvidede med bassisten Erik Albahn Hansen samt Jens Warny på violin. Banjoisten John Lange medvirkede såfremt udpræget jazzsammenhæng. Julian: "Stedet var meget velbesøgt, og vi fik alle hver især megen omtale, ja ligefrem berømmelse, og lagde os naturligvis efter det'.

I øvrigt fik Julian tilnavnet 'Bokseren' (men senere også 'Radio-Kongen', idet han som en af de første til fulde forstod at udnytte mediet med sine "Liegstouw"-udsendelser fra 'Kilden' i Aalborg) - i sin scenepositur

som dirigent mindede han om en sådan. Især en velfunderet sans og opfattelse skabte hans senere, vedblivende succes og popularitet. Kai Julian var mangeårig kapelmester hos 'Restaurant Kilden' fra 1934, hvor han lagde stilen om til dansemusik og mere folkeligt-afholdte indslag. Men han var alligevel så moderigtig, at han inviterede Erik Tuxens Orkester til 'Kilden' i hele januar måned 1935. Dette medførte større uforudsete problemer, da en nidkær fagforeningsformand opdagede, at halvdelen af musikerne ikke havde orden i kontingentindbetalingen. Dertil viste det sig, at de lokale patrioter nok så meget foretrak Julians orkester og ikke værdsatte Tuxens humor og alt-for-moderne københavnervudtryk.

'Gaudenz Cloetta', i en dengang smuk bygning ved Strøgets udløb i Amagertorv (i dag totalskamferet), J. Richardts Eftf. Gaudenz Cloëtta's Café og Conditori (grundlagt 1853) i Hovedvagtsgade 8.

Der skiltedes med smørrebrød, postejer, the & kaffe komplet, vine, likører og øl, foruden alle slags is, petit fours, confect, brioches, kransekager, savarins og sorbets. På vinduerne: "Guldmedaille Paris 1905".

Fritz Dietzmann rejste til USA i januar 1917.

'Cloetta's travle ekspeditricer – der var format over datidens indretning og forretningsetikette! FD var umådeligt populær hos det kvindelige publikum.

1919, februar: 'Café de Paris' nævnes som gennemgribende istandsat i 'Vore Herrer' – VOR NYE STORSTADSRESTAURANT - beliggende Amagerbrogade 123 (gammel nummerering 205, men fra 1940 adressen for Amager Bio) så elegant indrettet, at det har krævet en investering på over DKK 400.000 – et ret eksorbitant beløb på det tidspunkt. Den indledende musik lanceres af en duo violin/flygel (Hornung & Møller!). Det er svært at forestille sig, hvor dette gastronomi-palads har været lokaliseret, men muligvis i den tidligere "Bon Esperance" (udflyttet fra Amagerbrogade 28/Hollænderdybet (ved sanering) i 1917.

Sidste nye Seværdighed i København

Flere Hundrede levende Fisk

Café de Paris
Amagerbrogade 205
NY FISKERESTAURANT 1ste Kl.

Concert
fra
1-4 Eftmd.
&
7-11 Aften

evolution
paa
Restaurations
Gastronomiens
Omraade.

Aabner
hver
Dag
Kl. 12

*J forretnings lüksöse Kölerum
förefindes daglig alle Årslidens Specialiteter, samt i Fiskeagariet
levande Salt- og Ferskvandsfisk, hvor Gæsterne selv kan udsøge
Raavarerne, og derfra få dem tilberedte efter Behag, og serveret, saavel
i ovenlystauranten, som i Selskabssalonerne 1ste Sal. (3-50 Couv.)
Ægte Smyrna Tæpper paa alle Gulvene,
Fører kun naturrene Vine.*

Bedste Café-Musik i København.

*Borde bedes förud reserveret hos Inspektøren.
Tlf: Amager 462 & Sundby 2927.*

◊ Eftermiddags-Koncert fra Kl. 1 ◊

Orkestret omtales hurtigt som "Bedste Café-Musik i København", derefter "2 orkestre", og i 1922 "Al ny inden- og udenlandsk musik. Klassisk og Jazz-repertoire".

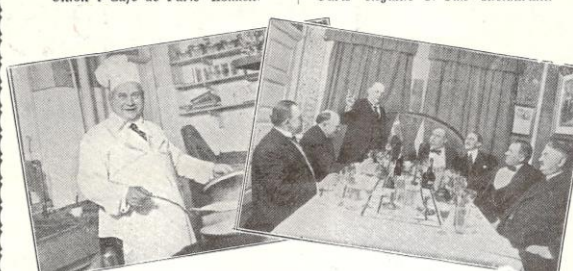
Valgdagen den 26.
(Valgresultaterne)
Souper à Kr. 10,00.

Kiks m. fersk Caviar,
Egte Skildpaddesuppe,
Hummer naturel
eller
Fiskefilet Meuniere,
Slikasparges à la pompadour,
Tugt dansk Lamm, C. & S.
Ananas Parfait.

Café de Paris,
Tell. Amager 162, Sandby 2927
2 Orkestre,
Salen res. t. Gæsternes bhgl.
Åben.
(Kun Adgang med Forudbe-
stilling).

Sverigs Olaf Poulsen, Skuespiller Axel Hultmann laver sin berømte Suppe Union i Cafe de Paris' Køkken.

Kendte københavnere spiser Axel Hultmanns Suppe Union i Cafe de Paris' elegante 1. Sals Restaurant.

Efter Teatertid:

Cafe de Paris

Kapelmester
Jakielski
spiller al Musik
paa Opfordring

Al ny
inden og udenlandsk
Musik
Klassisk og Jazz-
Repertoire

Servert hele Natten for Gæster, der ankommer inden 12.

Hele Huset Café, Restaurant og Selskabslokaler
(Hyggelige Saloner fra 3 Couverts)

Dejeuner à 5 Kr.	Diner à 3 Kr.	Diner à 6 Kr.	Souper à 5 Kr.
Fisk	Suppe	Hors de Oeuvres	Hors de Oeuvres
Salt-Ret	Steg	Suppe	Bouillon
Steg	Dessert	Fisk	Fisk
Dessert		Gemyse	Steg
		Steg	Dessert
		Dessert	

Frokost og a la Carte Retter hele Dagen. — Pragtfuldt Smørrebrød

SPECIALITET:
Cabaret m. Hummer, 2 varme Retter og 20 kolde Delikatesser 5 Kr.

Selskabslokalerne anbefales

Fest Diner med Vin 10 Kr.:	Suppe	Sherry
	Fisk	Sauternes eller Rhinskin
	Steg	Rødvin
	Dessert	Madeira

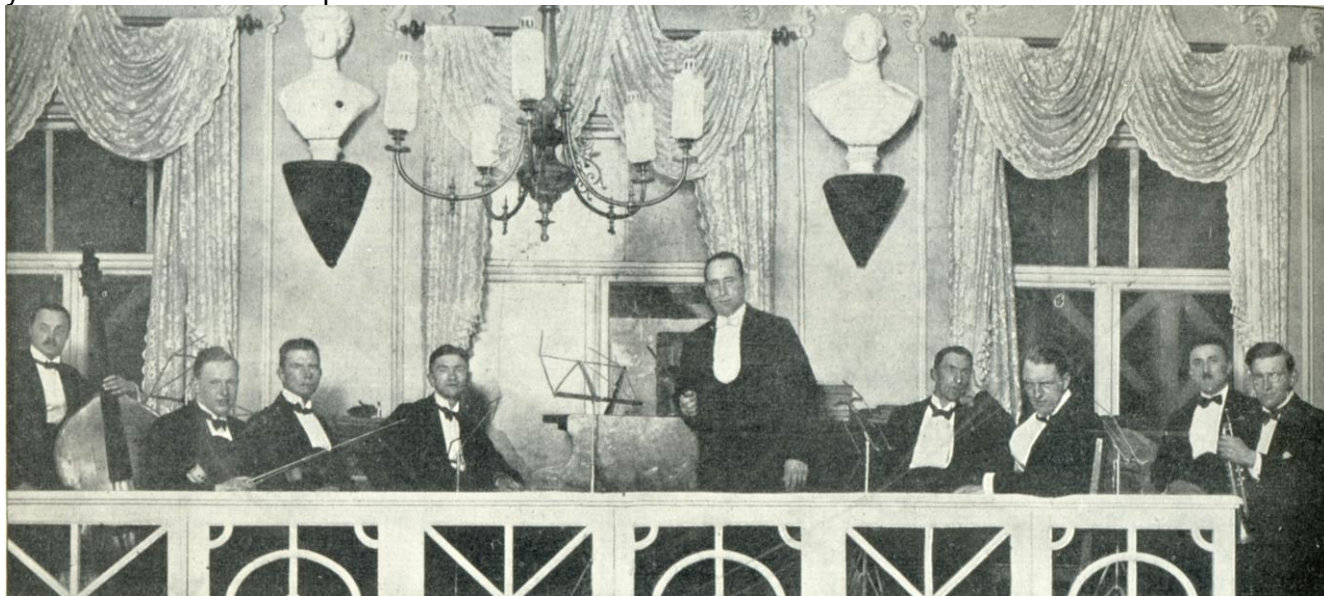
Selskabslokalerne kan faas til Forenings- og private Baller uden Fællesspisning

Kapelmester Jakielski og dette gastronomi-palads fører en mytisk tilværelse – ikke umiddelbart sporlig, trods den annoncerede jazzorientering. Foran 'Bon Esperance' byggedes senere Freddy Hansens Radioforretning, hvor man allerede i 1956, med tørre lommemesmerter, kunne trykke næsen flad mod ruden i vild beundring over vinduets LP-jazzpladeudstilling på Philips (ex Columbia/Armstrongs Hot 5&7 samt Eddie Condon) og London (ex Bethlehem/Oscar Pettiford og Savoy/Cannonball Adderley Sextet) og de første 'små' London LPer med King Oliver's Creole Jazz Band, Johnny Dodds, Freddie Keppard's Jazz Cardinals og Doc Cook's Dreamland Orchestra (importeret af Musikhuset Apollon i Hellerup)..

1919, marts: 'Hotel Cosmopolites Palmehave', Gothersgade/St. Kongensgade, lancerer nybagt kapelmester Johs. Ewald. Ewald dirigerer såvel lødig klassisk musik for after-theatre-gæsterne som 'indsmigrende stykker af engelsk eller amerikansk oprindelse'. Hr. Ewald faar fra sine faste, Amerikanske Forbindelser de sidste Nyheder, der ikke kan skaffes gennem Musikhandlerne. Han spiller med trio til Fester og Baller på Hotellet og hos det Amerikanske Gesandtskab. Som hos Nimb forventer man, at Ungdommen tager en rask Boston eller One-Step mellem Bordene." Endnu mere skub i det rytmiske landskab kom der for en enkelt dag, da Vald. Eibergs Jazz Orkester den 27. august 1924 indspillede den såkaldte første danske jazzplade sammesteds.

1919, april: 'Esplanade-Pavillonen' var tidligt ude med musikunderholdning. I 'længst svundne tider' ledede Gardehusar-regimentets 'stabstrompetér L. Christensen et strygeensemble straks linden stod i bristefærdig knop'. Det elektriske lys strålede ofte over 7-800 gæster i de smukke sommeraftener. Stabshornblæser Ehlers afløste Christensen, og fra april 1919 leder klarinettist ved Livgarden, Wilh. Schlüntz, dette 9-mands militær-kapel med såvel messingblæsere som janitshar. Havnens stok, stoute kaptajner og vidtberejste søfolk vil høre "alsidig døgnmusik, i hvilken engelsk-amerikansk smagsretning er dominerende". Der spilles tilsyneladende uden noder på scenen.

1920, juni: "Tivoli" har 'erobret' Livgardens chef, selveste Valdemar Nielsen (se appendix nedenfor), til at forestå havens koncerter, medens orkesterchef Schlüntz stadig holder fast i 'Esplanade-Pavillonen'. Imidlertid er der nu skåret ned til trio-besætning i eftermiddagstimerne, og kun i aften timerne underholder nonetten. I forbindelse med en tjenerstrejke er det publikums villighed til selvbetjening, der vækker mest opmærksomhed – og musikken har nok fået et mere valent salon-præg.

1919, oktober: 'Hotel Hafnia', Vester Voldgade 23 (ved siden af Hotel Kong Frederik) - udbændte på tragisk vis i 1973. Knap så meget fut synes der at have været i restaurationens datidige strygekvintet, Ernst Wulffsbergs Kapel, der næppe har bevæget sig synderligt ud over et let klassisk repertoire ...

1919, december: I 'Park Hotellets Restaurant', Vestervold v/Jarmers Plads (tidl. Meyers Hotel), residerer Kay Eckhausens trio, violin/cello/piano, på fjerde år. Man underholder et 'publikum, der med samme glæde lytter til en klassisk melodi som til en moderne foxtrot, lige indtil det af vort velvise Ministerium fastsatte Udsnidnings-Klokkeslæt er naaet!' Lidt ældre, mere erfarne musikere, om end måske ikke ligefrem en udpræget Feetwarmers besætning, så med en smule nysgerrighed i retning af fornyelse. Forhåbentlig er der blevet vippet en anelse med fødderne i den kolde vintermåned inden kapelmesteren lakonisk har forkyndt sit "Vær venlig og god nat!". (Senere ejer: Guitaristen Svend Hauberg fra Asmussens orkester).

1919, december: 'Kafé Prémier', Østerbro, Herman Dreyers Trio, engageret i 1918 og vel sammenspillet. Det lidt søvnigt-mondæne og pæne Østerbro-publikums søgning skyldes udelukkende ønsket om at lytte til musik – der imidlertid iflg. anmelderen kun omfatter den klassiske genre.

1910: Wivels Palmeterrasse (ud mod Tivoli haven) med Theodor 'Tippe' Lumbye i front. Han indspillede en cakewalk, "Mumblin' Moses" i 1909 (se under Lumbye), og var således, givet ubevidst, en foregangsmand i branchen.

Wivel 1919, november. MEN NU SKER DER FOR ALVOR VIRKELIG NOGET! Som omtalt under 1916 vender Marius Hansen hjem fra New York (sammen med sin bror Ejnar Hansen samt 'Tykke' Ejnar Jensen) og bliver kapelmester for Wivels orkester, hvori også de to rejsefæller indtræder: HR. MARIUS HANSEN OG HANS JAZZ-BAND I RESTAURANT WIVEL

Da Prins Aage nylig vendte hjem fra Amerika, havde han en *Banjo* med, og det hedder sig, at han var meget begejstret over dette ejendommelige og hypermoderne Instrument. Banjoen — baade den saakaldte Violin-Banjo og Cello-Banjo med 8 Streng og langt Greb — er jo saa at sige Sjælen i ethvert Jazz-Orkester. Den lægger en egen munter og kaad Tone over Samspillet, navnlig naar dens Streng klinger i Forbindelse med den kinesiske, den indiske Tromme og de øvrige musikalske Raffinements, der hører med til et rigtigt Jazz-Kapel. For os Københavner har Genren jo absolut Nyhedens Interesse, og følgelig fik Hr. Marius Hansens Jazz-Band straks stormende Sukces i Restau-

rant Wivel. Flere af det ny Orkestres Medlemmer, bl. a. Hr. Ejnar Jensen, som afvekslende trakterer Cello-Banjo og Bas, har i New York været Medlemmer af de fornemste Hotel-Restauranters Jazz-Kapeller. Og Marius Hansen selv har jo spillet og dirigeret baade i Paris og New York (Ritz-Carlton). Han er som Dirigent livlig, impulsiv og har et eget kosmopolitisk Snit over sig. Det morer Publikum, naar han med sin Violin gaar rundt mellem Bordene, spillende „Little grey home in the west“, „When we meets again“, eller en anden af Døgnet mest populære Ting. Til selve Jazz-Musiken egner Fox trott og One step — overhovedet *Danse* — sig bedst. Og der er glimrende Ryt-

me over Orkestret. Ved Premiøren hos Wivel den 1. Decbr. var der en Herre, som lige var ankommen fra Paris. Han erklærede, at de hos Maxim's havde faaet et 'Jazz-Band', men det var uægte og duede ikke. Marius Hansens Jazz-Orkester derimod var det første paa Kontinentet. Restaurant Wivel har saaledes atter dokumenteret Berettigelsen af sit internationale Ry.

De to Kapeller deler Aftenen mellem sig, saaledes at der uden Pauserne er Musik hos Wivel fra 5 $\frac{1}{2}$ —11 $\frac{1}{2}$. Som Slutteffekt forenes Orkestrene i Bjørneborg-Marschen og en Galop bygget over Reminiscenser fra „Hør Vægter —“ og „Nu tror jeg, det . . .“ af Carl Joh. Meinung. Den gør stormende Lykke. *Quinquin*

Wivel 1920, november:

Det var en ualmindelig god Idé, Direktør Anton Petersen havde, da han sikrede sig Hr. Marius Hansen til Leder af Restaurant Wivels store Orkester. Enhver af Lokaleets tusinder af Gæster vil have bemærket, hvilken grundfæstet Popularitet, den unge Kapelmester nyder, hvilken Energi, han lægger i sit Arbejde, og hvilken flot kunstnerisk *élan*, der nu præger Koncerterne hos Wivel. Orkestret er en Blanding af *american style* (Banjo'erne) og det specifik ungarske Princip, som kræver lutter Strygere. Det er med andre Ord sine Erfaringer fra Budapest, Paris og New York, Hr. Marius Hansen nu frugtbar hos Wivel. I Budapest har han spillet paa Hotel Magyar; i „Café de Paris“ for 8—9 Aar siden under Peder Møller, og i „Pavillon d'Armenonville“ i Spidsen for et 13

Mands-Kapel af Strygere — paa samme Façon som her. Endelig har han fra Amerika hjembragt Banjo'erne, som jo præger den lettere musikalske Underholdning i Restauranten, og Resultatet er blevet, at Wivels Orkester snart synes En at være uforfalsket Jazz-Jazz, for i næste Øjeblik at fryde alle musikalske Øre med et udsøgt Koncert-Numer.

Hver Maaned modtager Restauranten fra Udlandet de sidste Nyheder, som Kapellet saaledes kan præsentere før noget andet. Musik-Arkivet er nu saa righoldigt, at det vurderes til 40.000 Kr.

Restaurant Wivel er det Sted i vor By, som paa den fornøjeligste Maade afspejler det lette, flagrende, lidt nydelseslystne Københavner-Liv, isprængt med adskillige kosmopolitiske Elementer. Musikalsk set tør man betegne det flotte Orkester

med de 3 By-Navne: *London, Paris og New York*. Ingen vil benægte, at Hr. Marius Hansen her er den re'le Mand som Orkesterchef! Utrættelig staar han paa Tribunen fra 6—12, efterkommende ethvert af Publikums Ønsker. Pauser mellem Numrene kender han næsten ikke. Og Følgen er, at Stemningen i det mægtige Lokale næsten altid er paa Kogepunktet. —

Den glade Fastelavn, som nu er inde, vil d. 7. ds. blive fejret hos Wivel indenfor en broget kunstnerisk Ramme: *Karneval i Venedig*. Arrangementet lægges i Hænderne paa Tivolis erfarne Illuminator, Hr. Gress, bistaaet af unge Kunstnere.

Det bliver en stor Aften hos Wivel — éen til de mange, Københavnerne allerede har nydt i den røde Facade-Bygning.

Fiåneur

Wow, nu 4 banjoer – stik den! Og yderst til venstre Knud Jensen på saxofon (allerede fra 1919). Senere, i 1924, når 'Wivel' lukkede henad midnat, strøg orkestrets jazzentusiaster ofte ind i 'Adlon' og jam'ede til den lyse morgen med Valdemar Eibergs gutter.

Wivel 1921, maj:

Hr. Marius Hansen og hans Jazz-Band i Restaurant Wivel

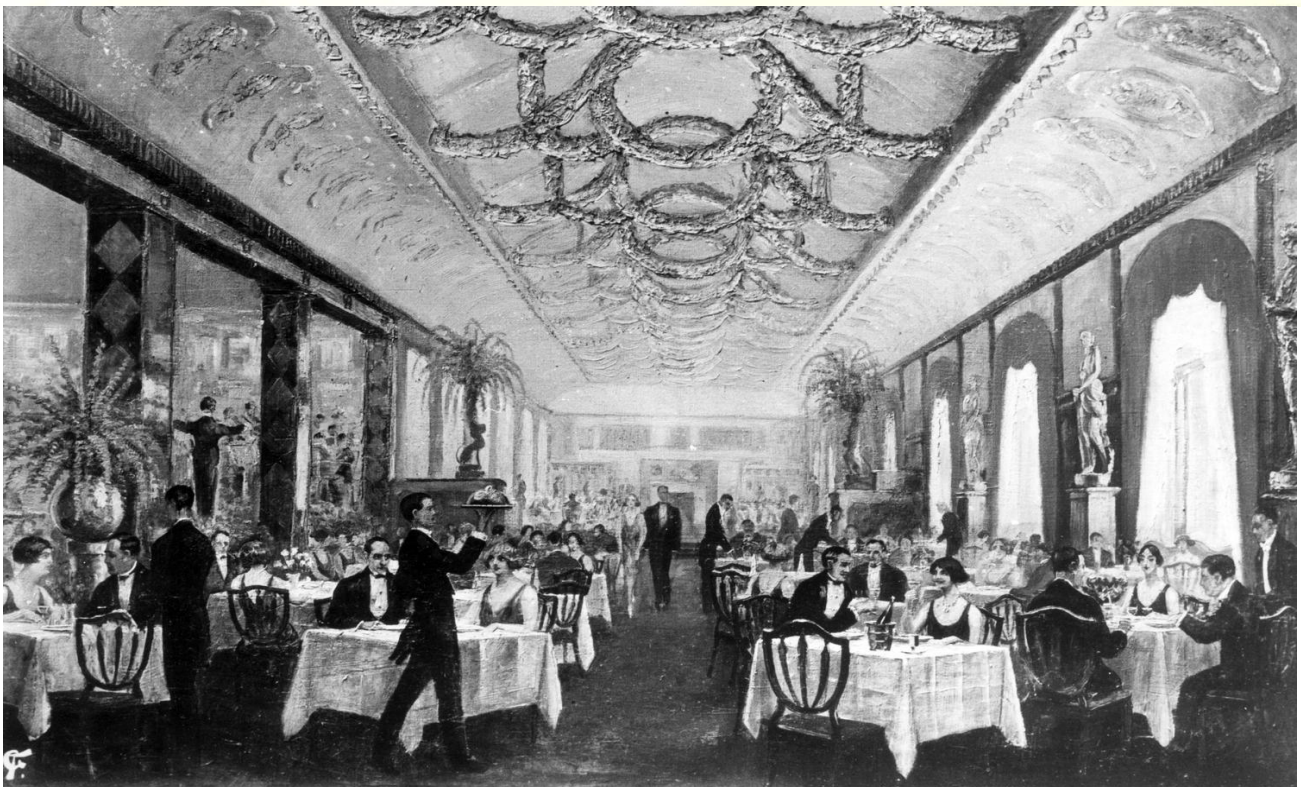
Wivel 1922, maj:

WIVELS AMERICAN BAR

"Dette er ikke blot en restaurant, hvor man spiser godt og morer sig. Nej, Wivel er et teater, en kabaret, et modeshow, et sted, hvor man altid som fremmed kommer i feststemning. Thi 'Wivel' er baseret på fest! Når Marius spiller op, når ungdommen danser mellem de blomstersmykkede borde ... føler man sig i Skandinaviens mest kontinentale haller. Det eneste, der mangler, er en fiks American Bar, som den nu findes i alle Paris' og London's stor-restauranter", udtalte en gæst. Og det kunne Wivels direktion naturligvis ikke have siddende på sig. Også fra rullevoognen kunne der mixes et stort antal forskellige drinks. På sin vis et mere mellemstligt end amerikansk præg?

Vore københavnske Kafé-Dirigenter ø Hr. Marius Hansen og hans Jazz-Band i Restaurant Wivel

Wivel c. 1921-22

Wivel ud mod Vesterbros Passage

Der var ofte lige så meget fest i gaden udenfor 'Wivel', som det var tilfældet indendøre. Jo, Vesterbros Passage var allerede i 1920'erne med "Café National"/"National Scala", "Axelborg", "Scala-Teatret", "Bonbonnieren", "Industribygningen", "Tivoli"/"Påfuglen"/"Arena"/"Nimb"/"Wivel" og "Panoptikonbygningen"/"The Tea Room"/"Maxim" og omkring Axeltorv "Olympia"/"Café Regina"/"Bazar-Caféen"/"Den Blå Fugl", "Cirkusbygningen"/"Cirque du Nord", "Lodberg"/"Paladsteatret" o.m.a. i nærheden, en livlig malstrøm af syndige fristelser.

Vesterbros Passage panorama den ene vej (mod Rådhuspladsen). F.v.: Cirkusbygningen, Café National, Scala-Teatret, og nederst t.h. en bid af Wivel-hjørnet mod Bernstorffsgade, der senere blev ført videre langs de kommende projekter Axelborg, Palads Teatret og banegraven...

... og panorama den anden vej (mod Vesterbro): T.v. hjørnet af Wivel mod Bernstorffsgade, Panoptikon-bygningen (forud for banegraven og Hotel Astoria), Frihedsstøtten samt t.h. bazar-arealet for det senere kommende byggeri 'Axelborg', 'SAS Royal Hotel' og 'Ved Vesterport'.

1919, december: Grand Café, Kgs. Nytorv – var i kraft af sit oprindelige vinudsalg noget af en nød at knække for en ung kapelmester. Søgningen havde så absolut sin force i de våde varer, og der var kun få fintfølelse fornemmelser for stille trio-musiceren. Musikken fandt sted i lokalet mod Lille Kongensgade, og man modtog en del gæster efter teatertid fra det skråt overfor liggende Kongelige Teater. Trods anerkendte præstationer på Klampenborg Badehotel stod den unge Ludvig Gundel og hans Kunstner-Trio nok lidt svagt i jazzbilledet med et klassisk/romantisk repertoire.

I maj/juni 1924 organiserede Kai Nielsen/Ewans lige pludselig sammesteds natklubben 'Wembley' 24.00-05.00, også med sigte på tilstrømning fra Det Kongelige, hvor Blues Jazz Band med Kai Ewans/Poul Christiansen/Poul Andersen/Jonas Hansen/Charles Espersen i en periode satte anderledes liv i kludene – den forholdsvis korte levetid taget i betragtning til gengæld måske for meget liv?

1920, marts, Restaurant Sct. Thomas, Frederiksberg Runddel, Olaf Petersens Trio. Det fornemt-borgerlige Frederiksberg publikum har nok værdsat, at de sidste syngepigepavilloner og det, der var værre, nu måtte fortrække fra bydelen. Byggemodning førte til ret statelige palæagtige ejendomme på grundene. Og fint skulle det vel være, når landets konge på denne for ham specielt anlagte vejføring nu skulle passere forbi i karet ud til Frederiksberg Slot & Have. Komplekset Sct. Thomas (opkaldt efter en tidligere plantageejers beboelse sammesteds) med en større restauration i stueetagen havde godt dansk køkken, pynteligt interieur, og alsidig musik med mangeårig erfaring fra Tivoli, Budapests Opera, Bellevue Strandhotel – men områdets forgangne løssluppenhed fik et strengt klassisk modspil uden vaklen.

Alligevel holdt jazzen sit indtog i lokalerne 20 år senere, da Harlem Kiddies satte nattelivet på den anden ende. Og da selveste Duke Ellington og hans Orkester besøgte restauratør Berthel Skjoldborg den 11. maj 1950 i de samme hellige haller og jam'ede fabelagtig musik med lokale koryfæer, ja, så kom man hurtigt ned på jorden igen, da politiet få minutter efter normal rømningstid mødte op og forlangte 'bulen' lukket!

1921, juli: Zoologisk Haves Restaurant, Frederiksberg Bakke, Olfert Jespersens Orkester. Trods ringe vilkår yndede en række af landets bedste musikere at arbejde for den respekterede Jespersen, foruden koncertmester Jens Lynged f.eks. primo violinisterne William Andersen, Johan Fini Henriques og Carlo Andersen samt basunisten Vilhelm Aarkrog – i sæsonen maj-august. Flere afbildede folk går igen på fotos fra alle genrer af studieoptagelser. Nedskæringerne tiltog, og i 1929 opsigte Jespersen sin stilling i raseri. Det var vist Henriques, der på skrift imødegik en kritikers udtalelser: "Højstærede. Jeg sidder her i husets mindste rum med Deres anmeldelse foran mig. Om et øjeblik er den bag mig!". (Se Pathéfon Salonorkester).

Olfert Jespersen t.v., der åbenbart må sluge sin aftensmad i en pause for musikken. Tredje mand f.v. Jens Lynged. Flere medlemmer af Det kgl. Kapel plus Launy Grøndahl ses i billedet. En kuriøs sløjfe: Det har hidtil været antaget, at ordet 'swing' første gang forekommer i en melodititel "The Swing" indspillet ca. 16. marts 1924 af Johnny De Droit and his New Orleans Jazz Orchestra i NO/USA. Imidlertid har Jens Lynged indspillet titlen "Swing song" (komponeret af den engelske violinist Ethel Barns) for Pathéfon i 1923 – givet uden interesse i denne sammenhæng.

1921, oktober: Flæsketorvets Restaurant, Syndergaardsgade 5, Kbh. V.

"Vore Herrer"s travle anmelder er ude i et knap så hjemmevant byområdes uventet elegante lokaliteter:

"... vi befinder os på første sal i Flæsketorvets Restaurant: I de tidlige morgentimer gæstes restauranten af bredbringede mænd fra Flæsketorvet. Men mod aften skifter lokalet karakter og musikken spiller op!

Hr. Radford trakterer banjo og hawaiian, ved flyglet finder vi Hr. Brandall, som i 10 år var kapelmester i Kristianias 'Dovrehal', og Hr. Marno Sørensen veksler mellem violin og saxofon.

Som de kan spille, disse tre! Og deres glade musik virker smittende på ungdommen. En foxtrot eller one-step mellem bordene bliver resultatet. Ja, hvem skulle tro, at man kan opleve sligt i Syndergaardsgade?"

EN RESTAURANT MED TIVOLI-UDSMYKNING

Tivoli har uigenkaldelig lukket sine Porte. Men vil man nu i Efteraarsrets og den kommende Vinters mørke Aftener genkalde Mindet om den smukke Have og den dejlige Tid, der svandt, begiver man sig ... ja, kære Læser, De aner næppe *hvorhen*. Betragt en Gang Billedet. Vi har taget

Linie 4 eller 10, og er staaet af ved Syndergaardsgade, bagved Glyptoteket. Nu befinder vi os paa 1. Sal i Nr. 5, i Flæsketorvets Restaurant. Men drømmer vi, eller er det Virkelighed? Vi er jo i Tivoli! For Enden af den store Sal troner Koncertsalen, dér til venstre ligger jo Paafugltheatret, til

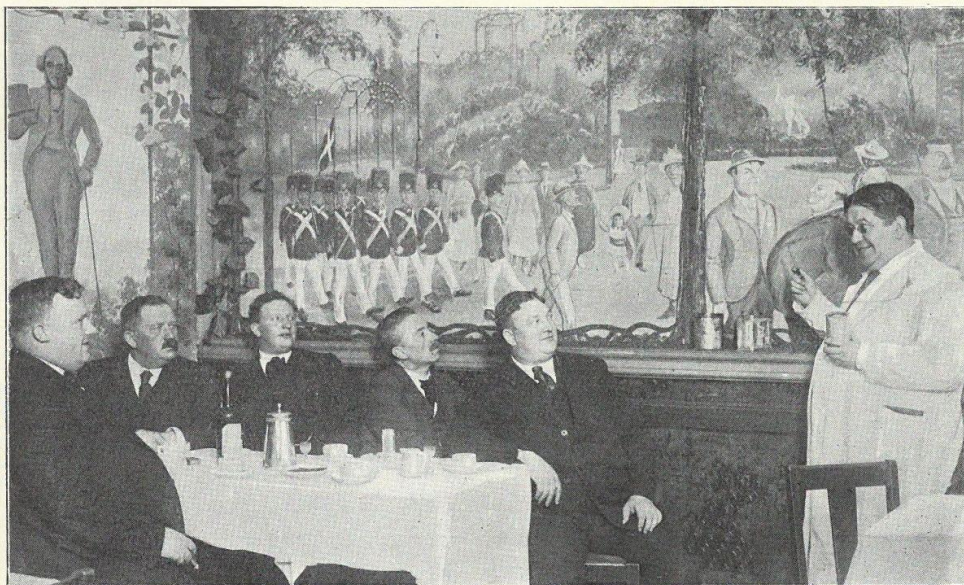
højre har vi Bodega med sine Tønder, og lidt længere fremme „Røde Lygte“. Og foran Agerups lille populære Kafé ser vi et Par Skikkelser, som vi synes, vi kender ... rigtigt! Stribolt og Frederik Jensen, Inkarnationen af rigtigt København-Humor.

Den Mand, som med brøde, flotte

Pepselstrøg har fremtryllet hele derne festlige Udsmykning, der leder Tanken hen paa et Kunstnerkarneval eller en af Tivoli-Foreningen „Vi"s berømte Fester, er saamænd ingen anden end Nørrebroes evigglade Jørgen Lund. Alverden ved jo, at „Jørgen“ ikke alene kan være morsom paa Scenen. I sin Fritid forstaaer han at udnytte sit Pund som Dekorations- og Hurtig-Maler. Det var derfor en glimrende Idé, da Indehaveren af „Flæsketorvets Restaurant“ Hr. Johansen en Dag i Sommer foreslog Jørgen Lund at skabe en festlig Tivoli-Ramme om sit Lokale. Og Jørgen gik straks til Værket med vanlig Arbejdsglæde. Ikke blot Tivoli-Bygninger, grønne Træer og Publikum'ere har han malet paa Væggene. Men tillige en Række af Pantomime-Forestillingernes klassiske Figurer: Pierrot, Harlekin, Kolumbine... og naturligvis Tivoli-Garden.

— I de tidlige Morgentimer gæstes Restauranten af bredbringede Mænd fra Flæsketorvet. Men mod Aften skifter Lokalet Karakter. Musikken spiller op! Hr. Radford trakterer Banjo og Hawaiian, ved Flyglet finder vi Hr. Brandall, som i 10 Aar var Kapelmester i Kristianias „Dovrehal“, og Hr. Marno Sørensen veksler mellem Violin og Saxofon. Som de kan spille disse tre! Og deres glade Musik virker smittende paa Ungdommen. En Foxtrott eller One-step mellem Bordene bliver Resultatet. Ja, hvem skulde tro, man kunde opleve sligt i Syndergaardsgade! Men Sagen er: Flæsketorvets Restaurant henflytter os ikke blot til Københavnernes Sommer-Have, den præges ogsaa af det uforfælskede Tivoli-Humor.

Kasander

I Midten holder alle Købernes Vogne, tilvenstre har vi Flæskehallen, tilhøjre ser vi den lille By, hvis Forretninger og Kafeer er skudt saa hastigt op.

Udsyn over Flæsketorvet fra Kalvebod Brygge op mod Bernstorffsgade og Hovedpostkontoret (midt i billedet)

1922, januar: Restaurant Mascot, Amagerbrogade 84, København S. Fenris og hans Solist Kapel (dans tilladt). Man må formode, at opfordringen til dans har været opfulgt af tilsvarende livlige musikalske udfoldelser, der dog ikke omtales direkte, men i det mindste henvender sig til ungdommen.

„MASCOT“

ELEGANT AFTENLIV PAA AMAGERBRO

Hvis man en Aftenstund passerer Amagerbrogade, bliver man uvilkaarlig imponeret af den overordnede elektriske Illumination udenfor *Grand Restaurant Amagerbro*. Hidtil havde Vesterbro og den indre By Enret paa sandanne Flotheder. Men hvorfor skulde Amagerbro med sin store Befolkning og sit endnu større Opland ikke ogsaa komme med paa dette Omraade? Der er desuden en særlig Grund for *Grand* til at illuminere med Edisons festlige Blus, thi Direktør *Carl Mogensen* har jo i dette Eftersaar næsten fordoblet sine Domæner — i Stueetagen er Restauranten bleven udvidet med den elegante Koncertsal *Mascot*, og paa 1ste Sal har Selskabslokalerne faaet en ganske tilsvarende Udvidelse. Heroppe kan der nu modtages indtil 3 Selskaber samtidig, og alene i den store, nye Sal kan der dækkes til 70. I Forbindelse med Salen ligger en lille, køket Salon, hvis nitide Udstyr leder Tanken hen paa *Nimb*.

Det er Arkitekterne *Willmann* og *Hvalsoe*, der har forestaaet Udvidelsen af „*Grand*“'s Enemærker, en Udvidelse, der allerede har føjet adskillige ny Velyndere til det faste, solide Stampublikum, Restau-

ranten gennem sin fireaarige Levetid har erhvervet sig. Specielt alle Københavnerne med C. og S. ved Jo, at „*Grand*“ er et Sted, hvor det er godt at være baade til Frokost og Diner, men navnlig i Aften-timerne, naar Ungdommen dominerer, og en lille Fox-Trott med den Udvalgte hører indenfor Mulighedernes Grænser. Tyngdepunktet i Aftenlivet derude er nu ganske naturlig forlagt til *Mascot*, og en mere tiltalende Ramme om nogle Aftenimers Hygge og Selskabelighed vil man vanskelig kunne tænke sig. Med sine svære, bløde Tæpper, Silketapeterne, de blaa Møbler, de fikse Lampetter, Spejle og Blomster-

dekorationer har den ny, smukke Sal over sig det Præg af intim Hygge, som Nutids-København-eren elsker.

Kapelmeister *Fenris* og hans udmærkede Solist-Kapel sørger Aftenen igennem for den rette Stemning ved Hjælp af de bedste og mest yndede Musiknumre. „*Mascot*“ vil komme til at svare til sit Navn: den bliver Lykkestjernen for det kendte Hjørne Amagerbrogade 171. *Chemist*

1922, januar:

„DANS MELLE M BORDENE“ — MODEN BREDER SIG FRA DE MONDÆNE RESTAURANTER TIL DE — MINDRE MONDÆNE

"Der er ikke noget problem, der i den grad optager alle moderne mennesker som dette: Bør der danses mellem bordene på restauranterne? At et virkelig kultiveret publikum foretrækker en nervesønderlidende Jazz for en rolig samtale eller et stykke med støv fremfor et stykke med steg er selvfølgelig, og bliver dette publikums egen sag. Men hvordan skal det gå, når moden breder sig til de mindre mondæne restauranter?"

Vel, problemet med dansen blev ret nemt løst med indførelsen af dansegulve. Derved fik man fikst også plads til artistoptræden, der dermed ikke behøvede scenerum, men kunne foregå omkranset af publikum. Så slog denne underholdningsform an, indtil den en skønne dag blev for dyr og atter blev afskaffet. Dansegulvene gav politimestrene pusterum – men alle mulige ny påfund vil til evig tid forårsage ny uro.

Ovenstående eksempler giver et indblik i hovedsageligt 1910'ernes levende og tilgængelige musikudbud i København. Hvilket var enormt, der var mange andre steder end de her nævnte, såvel eftermiddage som aftener, men omfanget aftog forholdsvis hurtigt igen, alt efter modens skiften. Ragtime og dens udvikling fandt sine små sprækker i de givne vilkår.

Som nævnt oppe i dette kapitels indledning, udfrittede journalister og anmeldere ofte caféorkestrenes kapelmestre om deres tanker for fremtiden. Men ingen tænkte overhovedet så langt, at udefra kommende fænomener ville skabe konkurrence og i sidste ende arbejdsløshed for musikerstanden.

Udbredelsen af grammfonen og lignende flyttede som det første, men i mindre målestok, musikken hjem i de private stuer. I forhold til, hvad man måtte spendere på et par nogenlunde civiliserede restaurations-aften-fest-soupéer, så var fonograf/grammofon-investeringen hurtigt tjent hjem igen. I øvrigt skiftede den generelle interesse fra den klassiske musik til mere underlødige pop – men hvem ville ikke være med på det sidste ny skrig? Man rettede blikket mod udlandets forblændende tendenser, og selv forkættret ragtime og jazz fandt vej til pladetallerkenene. "The Roarin' Twenties" bredte sig hurtigt østover fra USA til Paris, London, Berlin, Cairo og vestover til Shanghai og Singapore – og endnu hurtigere ud til enhver provinsudørk.

Vil De tilbringe
en lornøjelig Aften, da køb
de sidste nye
danske Fonograf-Valser.
Hr. Skuespiller Neumann.
Hr. Operasanger Nordal Brun.
Vagtparaden paa Amalienb.
(Indspillet af den kgl. Livgarde)
å 1 Kr. 50 Ore.
Fonografer fra 12 Kr. til 450 Kr.
Hver Uge Nyt.
Dansk Fonograf-Magasin
Tordenskjoldsgade 32, 1. Sal. Tell. 1327.

Noderuller
til
selvspillende Pianoer
saavel til 88 som til 65 tonel
haves paa Lager i meget stort
Udvalg alle de sidste nye kend-
te Melodier, klassiske Værker,
Operaer, Ouverturner etc. af
kendte Komponister, sælges
meget billigt. Noderne spilles
igennem paa Forlangende. —
Stort Udvalg
i selvspillende Pianoer.
Larsen & Petersen
Pianofabriker
Vimmelskaftet 42

Vore Damer august 1918

Det er en noget arrogant annonceringsform – man anfører ikke engang telefonnummer

„Sin Herres Stemme“
„GRAMMOPHON“
*Instrumenter, Plader og Naale bærer
dette Mærke; ellers er det ikke vort
Mærke. Udsalgssteder opgives ved
Henvendelse til*
SKANDINAVISK
GRAMMOPHON A/S
KØBENHAVN Ø — FRIHAVNEN

Vore Damer januar 1916

Man savnede ledere, mente den københavnske presse at vide, der på højt niveau kunne føre den kultiverede del af det danske musikliv ind i en ny æra. Pludselig vendte en stærk, energisk og stålsat personlighed hjem fra Tyskland, hvor han via en bred vifte af uddannelser gennem mange år havde gjort rige erfaringer indenfor alle facetter af musikinstitutionelle behov.

Rasmus Emil Holm trådte ind på scenen. Emil Holm. Kammersanger Holm. Kammersangeren. Kammer-sangerens VISION. Autoritet med store planer. Egenhændigt gennemførte han en paladsrevolution uden lige.

I næsten ét nu forandredes alting for altid. Cafémusikken blev minimeret. Folkeforbruget ændrede sigte. Æteren blev langsomt mættet med alskens lyde fra fjerne verdensdele via et apparat, der også i en billigudgave var økonomisk mulig at anskaffe for den mindrebemidlede del af befolkningen. Og dertil slap man for at klæde om i smoking og rober, ja, man behøvede endog ikke at anskaffe denne ekstravagante overflødighed. Wivel blev i 1931 til Wivex og hver evig eneste dag transmitteredes koncertmusikken derfra, såvel til frokost som diner. Nogle få andre steder havde også direkte transmissioner. Men langt fra alle de andre steder, der måtte skære ned og ned – og ned ... (læs videre under Olympia Orkestret og Launy Grøndahl).

Emil Holm, født den 13. februar 1867 i København. Uddannet fra Kgl. Musikkonservatorium samt i udlandet. Operasanger ved Det kgl. Teater og i Tyskland til 1914. Programchef og driftsleder Statsradiofonien fra 1926.

NOTER I (*1):

Eksempler på tidligere tiders NODEFORLAG/-UDSALG (ikke alle nævnte eksisterede samtidig, ikke alle havde eget forlag, og nogle er tidsmæssigt før end andre):

Allegro, Nørrebrogade 163, København N.

Edv. Baastrups Eff., Østerbrogade 29, København Ø.

Jac. Boesens Musikforlag A/S, Vimmelskiftet 42B, senere Frederiksberggade 11, København K.

Borups Musikforlag Akts., Palægade 2, København K.

Adolphe Buron, Værnedamsvej 3, København V.

Musikforlaget Continenta Musik v/Nyt Dansk Musikforlag, Nørrebrogade 34, København N.

Engstrøm & Sødring Musikforlag, Palægade 6, København K.

Peder Friis Musikforlag, Frederiksberggade 14K, København K.

Fuga Musikforlag, Bernstorffsgade 21, København V.

Gade & Warny Musikforlag (1921/25 til marts 1931), Østergade 8, København K.

Th. Gravengaard & Co., Mikkelbryggersgade 2, København K.

A/S A. Hagstrøm, Vesterbrogade 65, København V. (importerede/solgte amerikanske noder)

(Carl?) August Halcks Musiforlag, Skindergade 13, København K.

Wilh. Hansens Musik-Forlag, Gothersgade 9-11, København K. Filial: Frederiksborggade 36, Kbh. K.

Imudico A/S, Manufakturhuset, Vestkajen, Frihavnen, København Ø, senere Nytorv 13, Kbh. K.

Robert Kleinerts Musikhus, Chr. d. 9. Gade 7, København K.

Magasin du Nord, Kgs. Nytorv 13, København K.

Mørks Musikforlag, København V.

Nordisk Musikforlag Akts., Vimmelskiftet 38, København K. senere Gothersgade 9-11 (Wilh. Hansen).

Nyt Dansk Musikforlag, Nørrebrogade 34, København N.

Musikhuset Panoptikon, Bernstorffsgade 2, København V.

Petersen & Steenstrup, Kjøbmagergade 18, København K. senere Bredgade 28, Kbh. K.

Forlaget Populær Musik, St. Kongensgade 32, København K.

Presto Musikforlag (Vesterport), Østerbrogade 58, København Ø.

Alfred & Børge Rosenwald (før 1908), Klosterstræde 10, København K., senere Kjøbmagergade 59 (1908-35), Kbh. K. senere Viktoriagade 9 (1936-68), Kbh. V. Filialer Nørrebrogade 38, Kbh. N. Værnedamsvej 12, Kbh. V., Hellerup, Griffenfeldsgade, Vesterbrogade og Jorcks Passage.

Skandinavisk Musikforlag, Vimmelskiftet 43, København K.

Skandinavisk og Borups Musikforlag, Bredgade 31, København K.

C. V. Steenstrup, Knabrostræde 12, København K.

Svensk-Norsk-Dansk Musikforlag Akts., Ny Carlsbergvej 23, København V.

Musikforlag Tempo, Østerbrogade 58, København Ø.

F. Thomsens Musikvarelager Akts., (telegramadresse Musikthomsen), St. Kongensgade 21, Kbh. K.

Alfr. Thorsings Musikforlag, Vesterbrogade 16 (senere 15), København V.

Viking Musikforlag, Vestervoldgade 83, København V. senere Vandkunsten 6, København K.

Warny & Co.'s Musikforlag (juni 1932 til september 1936), Skoubogade 5, København K.

Warnys Musikforlag (efter 1936), Gl. Kongevej 19, København V.

Østerbros Musikhandel, Østerbrogade 23, København Ø. Senere Blegdamsvej 94, Kbh. Ø.

NOTER III, hjælp/kilder: Erik Nicolaisen Høy, Ernst Nyrop Larsen, Aksel Jørgensen, "Fra bordel til boulevardkirke – eller var det omvendt"/Mariakirkens Menighedsråd 1998, Militærmusikken i Danmark v/Mogens Gaardbo, Martin Corfix, Peter Fangel/Middelfart Lokalarkiv & Registrant over Danske Stereoskopbilleder, Erik Wiedemann interview med Kai Julian 1977, Politiets Registerblade, Erik Wiedemann/'Jazz i Danmark'/Gyldendal 1982, Københavns Bymuseum, JAZZparade v/Bent Haandstad, Kraks Vejviser, 'Vor Tids Danske Musikere og Tonekunstnere'/Forlaget Vort Land 1937, Vore Herrer marts 1920, Facebook-tråden "Gamle København", Dagbladet april 1920, Amager Nyt, SULFA Sundby Lokalhistoriske Forening og Arkiv & Jørgen Grandt, tegneren (Harald?) Orlík, Vore Damer, Berlingske Tidende, Hanne og Mogens Landsvig, Dansk Musiker Tidende, Dansk Film Database, Aalborg Stadsarkiv, Det Danske Filminstitut, Frederiksberg Stadsarkiv, Biografmuseet, Kraks Erhvervsregister, Dorte Falcon Møller, Facebook-tråden "Vaeggen.dk",

HENRIK CLAUSEN

Henrik Clausen, klarinettist, komponist og kapelmester, født den 24. februar 1888 i Kastellet, København, som søn af stabssergent ved 1. regiment L. H. Clausen og hustru Rosa, f. Barfoed. Gift med Valborg Axeline Jørgensen. Otte år gammel skrev han sin første komposition "En hilsen til de vestindiske soldater". Fjorten år gammel piberdreng ved Garden, hvor han skrev et par piccolo-marcher, der endnu spilles. Elev af kgl. Kapelmusikus, klarinettisten Carl Skjerne. Så tidligt som 1900-02 i udlandet som klarinettist, derefter en tid under musikdirektørerne Chr. Jensen og Th. Lumbye. Fra 1907 kapelmester for eget orkester i Fredericia. Før 1. verdenskrig på udenlandske turnéer i Rusland ("Akvarium", Leningrad), Tyskland, Finland ("Kemf", Helsingfors), Sverige ("Blanchs", Stockholm) og Norge ("Tivoli", Oslo).

Efter at musikdirektør Lampe havde varetaget posten siden 1890, overtog Henrik Clausen dansemusikken i Studenterforeningen fra 1918-29, konstant bestræbende sig på at skaffe de nyeste dansemusikformer. I årene 1916-27 også musikdirektør i "Café National", Vesterbrogade 2E. Her introducerede Clausen i 1921 "the dansant" om eftermiddagen, indtil han i 1927 sagde op i frustration. Ledede sit "Diamond Jazz Band" ca. 1924-27, der til at begynde med var en begivenhed i den akademiske verden. Clausen havde i nogle år banjoisten Robert Radford til at forestå sin jazzgruppe, men selv måtte han føre en hård kamp for at leve op til de stigende krav til danske jazzorkestre. Trods mange engagementer til fester både privat og i foreninger, lykkedes det ham aldrig, da han simpelthen ikke besad fornemmelse for musikformen.

The Diamond Jazz Band.

*Direktør: Kapelmester Henrik Clausen.
Anbefaler sig med al Slags Bal-Musik.*

Gaaser/Wiedemann mener, at dette foto er fra 1924 og det efterfølgende fra 1925. Imidlertid er begge billeder fra én og samme dag i 1924, hvilket helt tydeligt fremgår af dels instrumentopstilling og dels lokalitet.

Det skulle efter sigende være endt ret ulykkeligt under et "Arena" engagement i Tivoli (årstal?), hvor et selskab af engelske turister klappede som rasende efter hvert nummer, som Clausens orkester fremførte. Da de skulle gå, spurgte man dem hvorfor, og gæsterne svarede: "Det er den bedste parodi, vi nogensinde har hørt, på et jazzband!" Så opgav Clausen ævred og dannede i stedet et udmærket danseorkester. Henrik Clausens Danse Orkester (ukendt besætning) med Marguerite Viby, voc, indspillede den 8. juni 1931 "Det er sjov og være til" (sic) for Polyphon (harmoniseret over "On the Sunny Side of the Street").

Efter "National" var Clausen i en årrække hos "Lorry", senere "Hollænderbyen". I 1937 knyttet til "Montmartre". Har skrevet utallige populære dansemelodier og viser (så stort et antal, at han faktisk er mere kendt som komponist end orkesterleder). Var den første, der spillede populære danske melodier i potpourri-form. Tildelt den franske orden Officer d'Académie.

Død den 6. juni 1956 i København, begravet Hellerup Kirkegård (gravsted nedlagt).

Her er et foto (stærkt beskåret) fra Studenterforeningen i 1926, hvor det imidlertid IKKE er Henrik Clausen (eller Radford), der leder musikken!!

Besætningen synes at være: Dirigent, 2 trompeter, trombone, 3 saxer, piano, sousafon, trommer – ingen genkendelige musikere.

Det er ikke Gaetano Galdi på trombone, ej heller Alfred Danielsen på trommer – der ses ikke umiddelbart nogen banjo/guitar.

I øvrigt et frygteligt ubehageligt job med borde/publikum helt op mod podie-kanten fra samtlige sider af scenen og elendig belysning for nodelæsning! Og hvem er den person, der står i ensom majestæt oppe på balkonen bagerst i salen?

Dirigenten kunne imidlertid ligne den ukendte violinist, der ses på 'Diamond Jazz Band' orkesterfotografiet med Marno Sørensen?

Ovenstående foto i original størrelse. Måske har Clausen stadig travlt med sin aftenbestilling hos 'Café National' og har måttet sende afløsere til Studenterforeningens bal og derved ladet sin violinist overtage dirigentposten den første del af aftenen?

Den ukendte dirigent (som ofte kunne være første violinisten) og den ukendte violinist (som ofte kunne stå for direktionen). Vinkelforskydningen gør den dirigerende person mere langagtig i en-face-posituren.

KAI JULIAN

Kai Arne Julian Olsen, født 27. september 1893, København. Far Julian Olsen (ex. Gardehusarregimentet, fra 1903 anerkendt kapelmester i musikbranchen). Gift 1915 med skuespillerinde Ragnhild Julia Kofoed. To ældre brødre forretningsmænd i New York. Uddannet violinist hos Max Schlüter (ligesom Jens Warny, hvilket nok forklarer venskabet), i 1913 i faderens orkester i Hotel d'Angleterres Palmehave, hvor han også var faderens stedfortræder. Tillige altsaxofonist.

Allerede i årene ca. 1910-11 turnerede Kai Julian med eget kapel (ukendt besætning) i Norge, Sverige og Finland. Dannede 1912 salonmusikkvartet med cellisten/vennen Fritz Dietzmann; Per Christian Fritz Henning Thielemann, vln. Reynir Gislason, pno. Kvartetten fik ansættelse hos restauratør William Nielsen i Århus Teatercafé 1912-14, hvor Julian havde titel som musikdirektør.

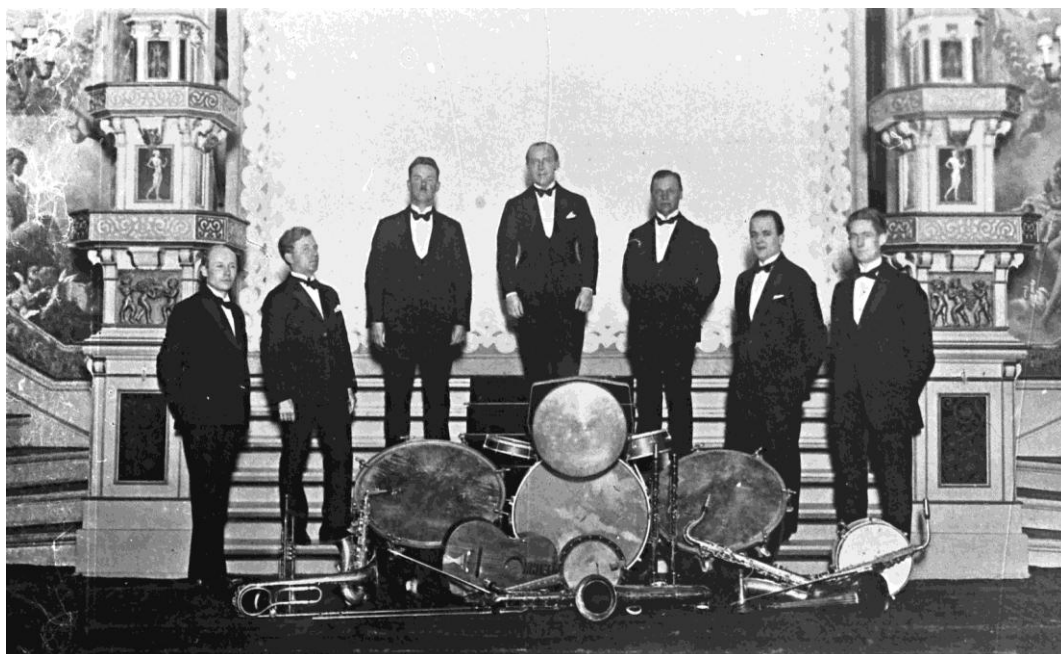
Primo 1915 flyttede gruppen til conditoriet Gaudenz Cloëtta, København, hvortil man blev hidkaldt af konsul, direktør Fritz Bernhard Cloëtta, der nu var eneindehaver af Brdr. Cloëtta's Kgl. Hof Chocoladefabrik med conditorivirksomhed Amagertorv 9-11. Her blev gruppen udvidet med Jens Warny, vln., og Erik Albahn Hansen, sbs. Hvis Julian ikke allerede var reel leder af orkestret, så blev han det på dette tidspunkt. Alle gruppens medlemmer var velkendte og nød en vis berømmelse.

Foruden salonmusikken udvikledes i tilgift et amerikansk repertoire, hvor man nød godt af opbakning fra Julians brødre i NY, der sendte de sidste ny hits hjem i større mængder. I udprægede jazz engagementer tilføjedes John Lange, bjo.

Gislason var islænding og studerede klassisk klaver i København.

I januar 1917 rejste Dietzmann til USA. Warny dannede i maj 1916 orkester i Nimb med bl.a. Erik Albahn Hansen som bassist. Julian fortsatte hos Cloëtta med ny folk + stadig Gislason. Endnu i 1919 var Julian hos Cloëtta. Formentlig på dette tidspunkt har Kai Julian fået undervisning i orkesterinstrumentering hos Emil Reesen.

I 1924-25 var Julian engageret hos "Palais de danse" med Thorvald Rasmussen, tpt. Ejner Flensborg, trb. Marno Sørensen, alt. Julian, vln/dir. Kaj Sydow, pno. Karl Nitzernaeder-Lington, bjo/ten. Th. Jørgensen, dms.

I sommeren 1927 hos "Café National" med Thorvald Rasmussen, tpt. Arthur Naabye, trb. Oscar Vivild, alt. Karl Nitzernaeder-Lington, alt. Poul Lüders, ten. Julian, vln/dir. Wøttrup, pno. Ingvard Jepsen, bbs. Erik 'Spjæt' Kragh, dms.

1929-30, "Café National", med Niels Hostrup Lund, tpt. Theodor Winter afløst af Werner Jørgensen, trb. Poul Christiansen, alt. Karl Nitzernaeder-Lington, ten. Julian, vln/dir/alt. Reynir Gislason afløst af Vilfred Kjær, pno. Albert Fischer, gtr. Albert Rasmussen, dms.

1930-31, "Restaurant Lodberg", med samme besætning som ovenfor.

Efterår 1931, "Restaurant Lodberg" med Niels Hostrup Lund, tpt. Olof Carlsson, tpt. Werner Jørgensen, trb. Kai Ewans, alt. Karl Nitzernaeder-Lington, alt. Otto Banner-Jansen, ten. Julian, vln/dir/alt. Reynir Gislason, pno. John Lange, bjo/sbs. Børge Bachmann, dms.

Forår 1932, "Restaurant Lodberg" med Niels Hostrup Lund, tpt. Peter Rasmussen trb. Kai Ewans, alt. Karl Nitzernaeder-Lington, alt. Anker Skjoldborg, ten. Julian, vln/dir/alt. Leo Mathisen, pno. Berthel Skjoldborg, gtr. John Lange, sbs. Børge Bachmann, dms.

Sommer 1932, "National-Scala", med samme besætning som ovenfor.

Kai Julians Orkester i Palladiums studie ved optagelsen af indledningssekvensen til Fy og Bi-filmen "Med fuld musik", efterår 1932. Musik: Victor Cornelius. Tekst: Carl Viggo Meincke. Instruktør: Lau Lauritzen. Producent: Palladium film. Premiére 31. marts 1933. F.v.: Tage "Lille-Ras" Rasmussen, tpt. Carlo Thomsen, pno. Arild Hulstrøm, tpt. Kelof Nilsson, trb. Otto Banner-Jansen, alt. John Lange, sbs. Kai Julian, dir. Henry Casse, alt. Antagelig Thorvald Rasmussen, bbs (andre kilder anfører Ingvar Jepsen, hvem det nu ikke rigtig ligner). Anker Skjoldborg, ten. Børge Bachmann, dms. Evald Andersen, vln/sax. Berthel Skjoldborg, gtr. Johannes Andreasen eller Victor Becker, flt. Elo Magnussen, vln.

Efterår 1932, "Scala-Salen" med Tage "Lille-Ras" Rasmussen, tpt. Arild Hulstrøm, tpt. Hilmer Nørrild, trb. Jens Thomasen, alt. Evald Andersen, alt. Anker Skjoldborg, ten. Julian, dir. Carlo Thomsen, pno. Berthel Skjoldborg, gtr. John Lange, sbs. Børge Bachmann, dms.

Forår og sommer 1933, "Scala-Salen" med Tage "Lille-Ras" Rasmussen, tpt. Arild Hulstrøm, tpt. Kelof Nilsson, trb. Henry Casse, alt. Evald Andersen, alt. Anker Skjoldborg, ten. Julian, dir. Carlo Thomsen, pno. John Lange, sbs. Børge Bachmann, dms.

Efterår 1933, "Valencia" med Erik Fritzner, tpt. Hilmer Nørrild, trb. Karl Nitzernaeder-Lington? alt. Otto Banner-Jansen? alt. Eigil Mortensen afløst af Bjarne Aistrup, ten. Reynir Gislason, pno. John Lange, sbs. Carl Mytting, dms.

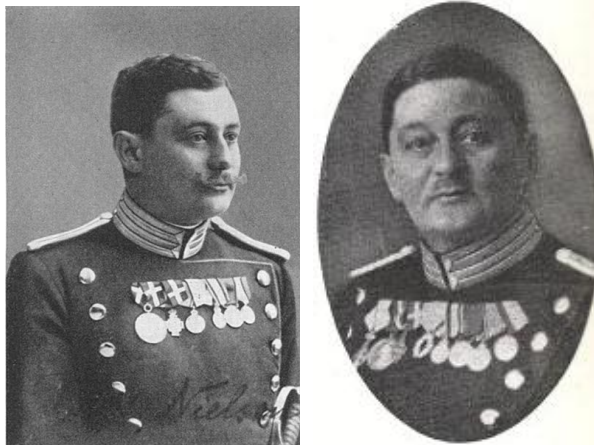
Robert Edvard Louis Kaas, pno/vln; var medlem af Julians orkester i Restaurant 'Kilden', Aalborg. Rejste i 1939 med Julian til København. Kaas var far til Preben (1930-81), og hurtigt erhvervede den rødhårede knægt, efter ankomsten til Markmandsgade på Amager, øgenavnet 'Rød Aalborg'.

I 1938 havde Julian privatadresse Prinsesse Maries Allé 12, København V.
I de senere år boede Julian på Vester Fælledvej 48, København V., og fejrede sin afskedsaften og tilbagetrækning i 'Restaurant Nimb' i 1971.
Død 22. december 1977, København.

VALDEMAR NIELSEN

Dirigent for Den Kgl. Livgardes Musikkorps

Valdemar Nielsen dirigerede Den Kgl. Livgardes Musikkorps fra 1905-22.

Nielsen har imidlertid ikke noget at gøre med Kgl. Garder Husar Regiments Musikkorps - den "Kongelige" betegnelse er i den sammenhæng ukorrekt anvendt på pladeetiketten (måtte kun anvendes af "Livgarden til fods" eller "Livgarden til hest" - sidstnævnte blev imidlertid nedlagt den 31. maj 1866, og overført til netop Gardehusarregimentet). Korrekt pladeetikette burde retteligen have været Gardehusarregimentets Musikkorps (se dette). Valdemar Nielsen er kort omtalt i denne sammenhæng som følge af Edvard Brinks henvisning til hans brug af Brinks kompositioner (se under Harald Mortensen).

Nielsen var desuden Gutenbergkorets dirigent i årene 1908-1911; skulle med sin stramme form have "pillet gammel slendrian og magelighed ud af sangerne" og kan dermed tilskrives en stor del af æren for Gutenbergkorets høje præstationsniveau. Det fortælles, at Valdemar Nielsen n'altid ankom ulasteligt uniformeret, anbragte chakot og sabel på tøjknagen, klappede i hænderne og henstillede: "Så begynder vi, mine herrer!"

Edvard Brink, ca. 1911: "I nogen tid havde jeg komponeret på livet løs, uden at det var lykkedes mig at frembringe noget, der var rigtig bid i. Måske var grunden, at jeg ikke havde lyttet til de nyere amerikanske rytmer, de såkaldte "ragtimes" - for jeg masede stadig videre med polkaer og valse, alt mit umoderne lort, som byens musikdirektører indrullerede i deres repertoire, bl.a. Valdemar Nielsen. "Gardens Valde" (Valde, Valde, Valdemar, pi'rnes egen Valde), som Axel Andreasen og Johannes Dam skrev til en Scala revy. Jeg måtte begynde at skrive og tænke i den nye tids rytmer".

Valdemar Nielsen dirigerede for sidste gang Livgardens Musikkorps under taflet på Amalienborg ved den hollandske dronnings besøg i København i 1922, hvorefter han trak sig tilbage - men han havde stadig balforretninger om vinteren og ledede dansemusikken i Tivolis "Muntre Hjørne" om sommeren, dog uden betydning for den rytmiske musik.

Valdemar Nielsen leder Livgarden ca. 1920 ved underholdning for de ældre beboere i Vartovs indergaard. Korpset tilsyneladende bestykket med 31 mand høj.